

Intervjuet:
De som roper høyst
får ikke mest
oppmerksomhet

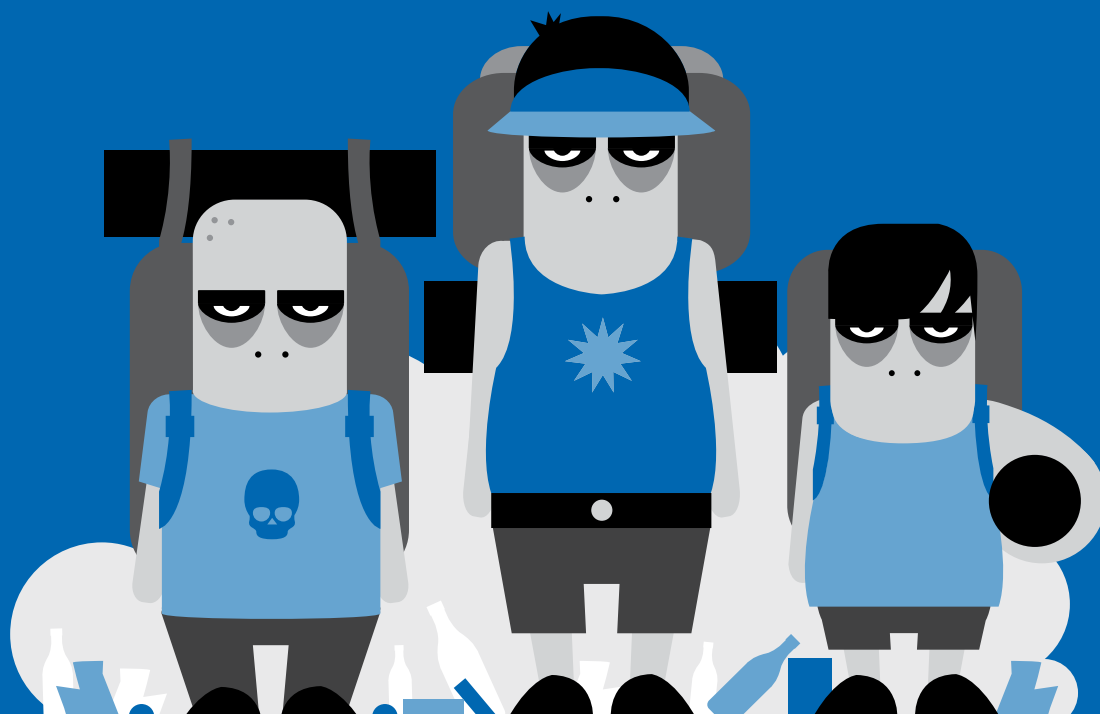
SIDE 4

Landsmøtet:
Rapport fra bakerste benk

SIDE 16

FOLKEHØGSKOLEN

#3 – 2009 – ÅRGANG 105

Hva er en «folkehøgskolereise»?

Reising og turisme er en av de hurtigst voksende bransjene i verdensøkonomien. Mange norske ungdommer reiser verden rundt og backpacker som et overgangsrituale til å bli voksen. Folkehøgskolene har i løpet av kort tid kastet seg inn i dette markedet. Er dette et problem?

SIDE 8

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:
Marte Fougner Hjort,
marte@folkehogskole.no
mob. 928 26 021
Øyvind Krabberød,
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 339

redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
(15. februar, april, juni, september og november)
Frist for innlevering av stoff:
Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Forsideillustrasjon: Skin Designstudio
Produksjon/trykk: Jonny Fladby AS
Papir: Scandia 2000

Abonnement: Kr. 300
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no

Leder: Lars Sigve Meling
4352 Kleppe
lars.sigve@folkehogskole.no
Tlf.: 920 29 537

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Turid S. Haaland
Vefsn folkehøgskole
8665 Mosjøen

Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

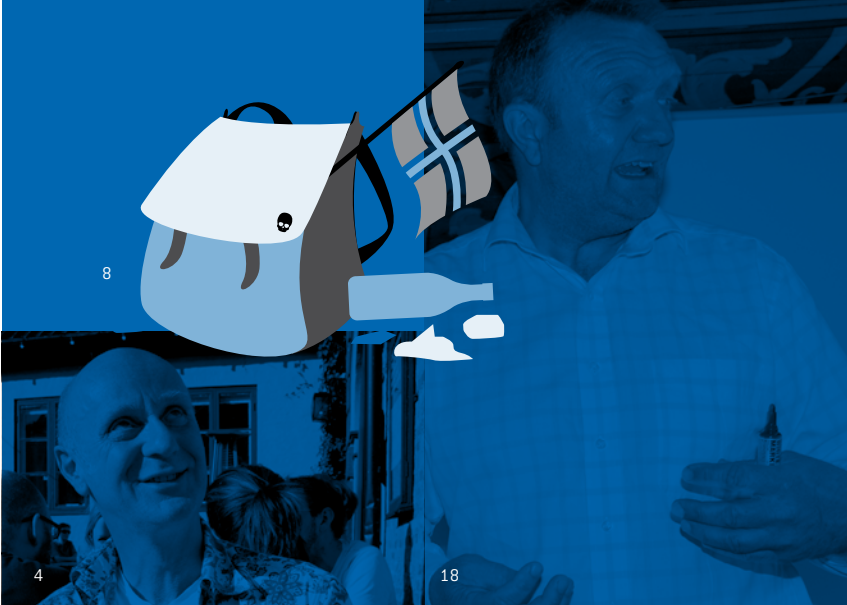
Styremedlem: Tore Haltli
Toneheim folkehøgskole
2322 Ridabu

1. varamedlem: Marit Nordholmen
Skogn folkehøgskole
7620 Skogn

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET
FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no

De som roper høyest får ikke mest oppmerksomhet	4
Indian Highway	7
Hva er en «folkehøgskolereise»?	8
3D-prosjektets første fase avsluttet	11
Full selvforsyning med fornybar energi	12
Norsk visesang populær i Ghana	13
Bøker	14
Fra landsmøtet 2009	16
Hva betyr folkehøgskolepedagogikk for deg?	17
Troverdighet og læreglede	18
Landet rundt	20
Notert	21
Begeistringsbrigaden original	22
Grundtvigselskapet og folkehøgskolen	25
Skråblikk	26
Finnes det en kjerne i folkehøgskolen?	27
Idrettens inntog og utvikling i folkehøgskolen	28
Om blå og grønne lys – fra lederen	32
Nytt fra NF	34
Nytt fra IF	35
PUF	36
Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen	37
Folkehøgskolerådet	38
Folkehøgskoler tilknyttet NF/IF	39
Å undervise som «godt og vondt»	40

Har folkehøgskolen en visjon?

Det var et av spørsmålene som ble diskutert på Lysebu konferansesenter i Oslo i midten av mai. NF og NKF har tatt initiativet til en tankesmie, som har fått i oppgave å diskutere blant annet folkehøgskolens visjon, og hva vi ønsker å være i fremtiden. Med sentrale folk både innenfor og utenfor folkehøgskolen på laget, skal tankesmia i løpet av et år forhåpentligvis komme frem til et svar på dette. Tankesmia kan du lese mer om på side 16.

Norske politikere finpusser også sine visjoner i disse dager. Med kun tre måneder til valget er det mange potensielle velgere å huke tak i. Nylig gikk mer enn 6000 av dem ut fra norske folkehøgskoler, mer eller mindre klare til å møte samfunnet. Har året på folkehøgskole også gjort dem klare til å avlegge stemme i høstens valg? Som det demokratiprojektet folkehøgskolen er og ønsker å være bør Stortingsvalget inngå som en del av folkehøgskolehverdagen.

Lærer på Romerike, Roy Lie Jonassen, forteller i intervjuet på side fire om da hans politiske engasjement ble vekket til livet på Skjeberg folkehøgskole i 1972. 70-tallet kommer ikke tilbake, likevel er det elevenes engasjement som gjør at Roy synes det er så givende å være folkehøgskolelærer i 2009.

God lesning, og riktig god sommer!

MARTE FOUGNER HJORT

Kultur – eller bare kul tur

Ulike turopplegg er en viktig del av undervisningen på de fleste folkehøgskolene. Fra en tre dagers overnattingstur i lavvo – langs ei sju mil lang Jærstrand der kulturlandskapet skriker etter å fortelle sin historie, til et besøk på Miro-museet i Barcelona med kunstinstrykk en aldri blir kvitt. Fra en drivende herlig raftingtur i Sjøa til pyramidene i Egypt. Fra en fire timer lang vandretur på den Kinesiske mur til et møte med et folk som bruker all sin energi på å skaffe rent vann. Alle like viktige i en dannelsingsprosess der reisen eller turen er det viktigste elementet.

Så strir vi likevel med dette ute på skolene våre. Er dette riktige prioriteringer rent økonomisk, står kulturopplevelsene disse turene gir i kontrast til begreper som bærekraft og ressursbruk. Og har vi egentlig noe valg, rent rekrutteringsmessig?

Debatten er i full gang, en debatt som er både nyttig og nødvendig. Reisen har i alle år vært en viktig del i vår dannelsingsprosess, diskusjonen må vel heller dreie seg om å sette reisen inn i et perspektiv, en helhetstenkning satt inn i en global sammenheng.

Lykke til med et spennende utviklingsarbeid og ha en god og velfortjent sommer!

LARS SIGVE MELING,
LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Les oss på nett: www.folkehogskolene.net/nf

De som roper høyst får ikke mest oppmerksomhet

DET HANDLER FØRST OG FREMST OM Å BIDRA, BRY SEG, KOMME FORBEREDT OG TA ANSVAR

Roy Lie Jonassen (55), skuespiller, forfatter, teaterinstruktør, høskolelektor, og folkehøgskolelærer – det er mange titler å henge på denne mannen, men siden 1991 har han først og fremst vært folkehøgskolelærer på Romerike folkehøgskole.

TEKST OG FOTO: ØVIND KRABBERØD

Det er midt i innspurten av skoleåret, vi klarte så vidt å få et innsmett i Roy Lie Jonassens timeplan. Det er en bra valgt ettermiddag – noe som virker som årets første sommerdag, i april. Det er tid for solbriller og bar hud, og Roy svinger hektisk inn på uterestauranten iført en begeistret blomstret skjorte. Her er rikelig med historie i brostein og vegger.

– **Hva tiltrekker deg med folkehøgskolen?**

– Man jobber (hos oss) med 107 elever som vil noe og som er motivert. Du kan ta dem med på nesten en hvilken som helst reise, de er nysgjerrige og positive. Bare det å ha dette som jobb er jo fantastisk, det går ikke an å snu bunken. I vårt fag kan det være mangel på teknikk når elevene kommer, men det tar de igjen med vilje, glede og sjarm. Det er utrolig å be om det umulige hvert år – og jeg får det! Kanskje ikke som jeg hadde tenkt, men jeg treffer elevene før de blir konfrontert med den kreative redsel, mens de øser ut av sitt overskudd, lyser Roy.

Det lå ikke i kortene at Roy, som er fra Abelnnes utenfor Flekkefjord, skulle bli skuespiller. Med oppvekst på småbruk og en far som var fisker var det ikke mye input for den etter hvert teaterinteresserte gutten.

– Mine valg i retning av teater var ikke særlig populære hjemme, innrømmer Roy. Jeg hadde ingen hang til fiskeyrket, jeg liker å se på havet, men har ikke behov for å være ute på det. Dessuten er jeg kurert for båtpuss, vi hadde fem trebåter! For meg var nok teateret en slags flukt fra virkeligheten. Jeg fant virkeligheten så kjedelig at det ble en måte å gjøre den mer intens på.

Alt startet på Skjeberg

Det var på Skjeberg folkehøgskole det virkelig skjøt fart for unge Jonassen. Det var i 1972, tid for radikale løsninger på flere plan.

– Alt startet på Skjeberg, det var estetisk linje. Vi jobbet mye med alternativt teater, vi søkte nye uttrykk. Det var Gunnar Fagerås som drev linja, han åpnet en ny verden for oss, ja jeg tror mye av min nysgjerrighet kan skrives tilbake til Gunnar, minnes folkehøgskolemannen.

Roy forteller om en tid med sterkt politisk engasjement. Etter folkehøgskoleåret startet en gjeng en teatergruppe, her ble han introdusert for Dartington teatercollege i Devon i England. Han søkte, kom inn, og ble der i fem år. Fokuset var på teaterinstruksjon. Han forteller om et meget alternativt studieopplegg med paralleller til folkehøgskole. Roy Lie Jonassen gikk ut av teaterskolen i 1980. De neste årene var han skuespiller i Førde og ved Den nasjonale Scene i Bergen, jobbet pedagogisk i Vestlandets teaterlag, startet og deltok i ulike frie teatergrupper, har vært frilanser med blant annet oppdrag på Oslo Nye Teater. På åttitallet var han sporadisk innom Romerike folkehøgskole.

«Her gir vi mennesker mulighet til å være tilstede for hverandre, til å strekke seg utover seg selv og konfronteres med seg selv. Jeg tror kanskje folkehøgskolen er det ultimate møtested i en periode av livet hvor de er sugne på inntrykk, og det finner sted innenfor en ganske trygg ramme»

– Høsten 1991 var det tomt i boka mi, da kom det et tilbud om et tre måneders vikariat på Romerike, jeg ble hele året og er her fremdeles, som teaterlærer. Jeg har hatt noen permisjoner for å gjøre ulike prosjekter, forteller Roy. På Statens balletthøgskole, nå Kunsthøgskolen i Oslo, har Roy jobbet siden 1987. Her underviser han i dansehistorie, dette går i perioder hvor det er roligere på folkehøgskolen. To bøker om dansens historie har han også begått – heller autodidakt innen fagområdet.

Det er en levende mann jeg har foran meg. Han nipper til en latte og noen tapasbiter. Det skal ikke mange stikkord til om folkehøgskole eller teater før ansiktet løfter seg vidåpent opp. Jeg undrer på hvordan det er å jobbe med en prestasjonsgruppe som vel en teatergruppe er?

– Teater dreier seg om samspill, vi må prestere sammen. De som roper høyst får ikke mest oppmerksomhet hos oss. Det handler først og fremst om å bidra, bry seg, komme forberedt og ta ansvar. Dette året har vi hatt et enormt godt samspill i gruppa. Det beste året jeg har hatt. Et par elever har bidratt ekstra, de har fått alle til å oppdage de positive sidene til medelevene. De oppdaget at en kan ha det bra samme uten å konkurrere. Men det skal være rom for turbulens og emosjoner også, sier læreren.

Helt om natten – helt om dagen

Roy innrømmer at de på høsten har elever som er svært opptatt av å bli sett, mange markerer revir på forskjellige måter, mye av dette skrelles av.

– Vi er veldig bevisst på disse problemstillingene. Det viktigste er det kollektive løftet. Skolekoret står sentralt og vi har mange ulike samarbeidsprosjekt som er viktig i denne sammenheng.

Jeg sitter med en person som tydeligvis også er opptatt av å stille krav til elevene.

– På videregående kan du velge bort en lærer, det kan du ikke i folkehøgskolen. Men du kan bli valgt bort hvis du ikke var der når du skulle være der, når du er midt i prosessene – noen tror jo de ikke kan velges bort. Noen regler har vi for å skape et rom for trygghet og engasjement – og for at det umulige skal skje, man må ville det! Er du helt om natten må du også være det om dagen, postulerer Lie Jonassen.

Lek er alvorlig

Roy har også jobbet som assisterende rektor i to kortere perioder, men understreker at han ikke har så sterk dragning mot å jobbe administrativt.

– Det er all right, men jeg vil heller leke selv, enn å legge til rette for at kolleger skal ha det gøy. Jeg får lov til å leke i denne jobben, men jobben er ikke en lek – den er alvorlig nok.

I perioder blir det svært intense arbeidsperioder på skolen. Da bor Roy på arbeidsplassen, ellers holder han hus med ektefelle Dag i Oslo. Hvordan er det å ha samme arbeidsplass om partneren?

– Det går stort sett greit, ikke minst fordi vi har forståelse for sesongene i et folkehøgskoleår.

Det er ikke bare den faglige biten ved folkehøgskolelivet som tiltrekker Lie Jonassen, han liker å være sammen med ungdommene.

– Her gir vi mennesker mulighet til å være tilstede for hverandre, til å strekke seg utover seg selv og konfronteres med seg selv. Jeg tror kanskje folkehøgskolen er det ultimate møtested i en periode av livet hvor de er sugne på inntrykk, og det finner sted innenfor en ganske trygg ramme.

Det hender Roy lander hjemme i Oslo. I det som måtte være av fritid blir det rom for svømming for den glade mosjonist. Kunstutstillinger og billedkunst, særlig fotografi er viktig for han. Og for de som lurte, mannen går i teater.

– Teateret er også et sted for å koble ut, tenke på noe annet, avslutter han. **NF**

INDIAN HIGHWAY

02.04–23.08.09

Utstilling på Åstrup Fearnley museet for moderne kunst

Ravi Agarwal
The Shroud 2007
C-print
152,4 x 91,4 cm
Med tillatelse fra kunstneren

M F Husain
Rape of India 2008
Akryl på lerret
182,8 x 121,9 cm
Med tillatelse fra kunstneren

Indian Highway er det andre kapitlet i Astrup Fearnley- museets fokus på kunstscenen i tre viktige kulturelle regioner, Kina, India og Midt-Østen. Satsingen gjenspeiler hvordan det vestlige markedet er i ferd med å bli avløst av det globale, og er initiert og organisert av The Serpentine Gallery og Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst.

Sett i forhold til den bemerkelsesverdige og hurtige økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen India har vært gjennom de siste årene, er Indian Highway en betimelig presentasjon av det pionerarbeidet som blir gjort i India i dag, både

innen kunst, arkitektur, litteratur og dans. Indian Highway er et resultat av omfattende undersøkelser over en lang periode, et snapshot av en vital generasjon kunstnere som arbeider på tvers av en rekke medier, fra maleri, fotografi og skulptur til installasjon, nettkunst og video.

Indian Highway benytter seg av en inkluderende kuratorisk modell, der forskjellige kuratorer inviteres til å lage en 'utstilling i utstillingen'. På Serpentine inviterte den Delhi-baserte, multimediale kunstnergruppen Raqs Media Collective dokumentarfilmskapere til å delta. I Astrup Fearnley Museet for Moderne

Kunst er en ny seksjon kuratert av kunstneren Bose Krishnamachari. På hvert av de påfølgende internasjonale visningsstedene i de kommende årene vil forskjellige indiske kunstnere eller kunstnergrupper invitere kollegaer til å stille ut, og slik vil utstillingen formes fra innsiden og få vokse og utvikle seg i nye og uventede retninger.

[Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst](#)
[Dronningens gate 4, Oslo](#)
www.afmuseet.no

Hva er en «folkehøgskolereise»?

Reising og turisme er en av de hurtigst voksende bransjene i verdensøkonomien. Mange norske ungdommer reiser verden rundt og backpacker som et overgangsrutale til å bli voksen. Folkehøgskolene har i løpet av kort tid kastet seg inn i dette markedet. For 30 år siden var reising til utlandet en sjeldenhet. Nå reiser nesten alle folkehøgskoler på til dels meget lange utenlandsturer. Folkehøgskolebrosjyren kan av noen oppfattes som en reisebyråbrosjyre. Er dette et problem? Er det ikke gjennom reiser vi rekrutterer studenter? Er det ikke reisene som gir de sterkeste opplevelsene og kunnskapene for våre elever? Det finnes vel knapt noen bedre måte å lære på enn å reise? Jesus drev for eksempel en vandrende folkehøgskole.

TEKST: DAG HAREIDE, REKTOR NANSENSKOLEN
ILLUSTRASJON: SKIN

Følgende problemer er tydelige:

1. Reising bidrar mer enn de fleste aktiviteter til å *forverre flere miljøkriser* som drivhuseffekten, luftforurensing, ødeleggelse av landskap, utryddelse av truede arter og press på fornybare ressurser som ferskvann, skog og jordsmonn. Kloden vil neppe tåle at verdens befolkning reiste like mye og likedan som nordmenn.
2. Turisme forsterker ofte *kulturelle motsetninger og klassemotsetninger* ved at turister oppholder seg i «bobler» av luksus med lokalbefolkningen som sine tjenere.
3. Når turismen eksisterer i slike «bobler» vil det også føre til *fordumming av turister* som reiser til andre land og kulturer uten å lære noe vesentlig om disse og dermed bekreftes i sine fordommer.

Det har oppstått en bevegelse for ansvarlig og økologisk turisme med mange organisasjoner og skriftlige produkter. En oppsummering av deres prinsipper finnes for eksempel hos:
www.ansvarligturisme.org

Historisk startet den moderne turismen som en form for undervisning. Men turismen har senere fått mer preg av ferie og forbruk. Folkehøgskolen bør markere seg med en alternativ og ansvarlig form for reisevirksomhet. Vi kan bygge på tre grunnregler som korresponderer med de tre nevnte problemene. **Dette kan bli selve definisjonen på en «folkehøgskolereise»:**

1. Vi viser økologisk hensyn og ødelegger minst mulig natur.
2. Vi bygger på gjensidighet og solidaritet med dem vi besøker. (Det vi ønsker andre skal gjøre mot oss, skal vi gjøre mot dem.)
3. Reisen gir danning.

Her er noen få punkter hvor vi kan teste vår reisevirksomhet mot disse prinsippene.

Økologiske hensyn betyr:

- Vurdere hvor langt det er nødvendig å reise og ikke reise lenger.
- Vurdere hvilke transportmidler man skal bruke, og velge de som forurensner minst (føtter, sykkel, tog, buss, fly, passasjerbåt).
- Velge reisemål som ikke står for grove naturinngrep i forhold til naturvernområder, fornybare ressurser og truede arter.
- Ha kontakt og få informasjon fra lokale miljøforkjempere og miljøorganisasjoner.
- Enkelhet i måten man bor og spiser på.
- Gi gode opplevelser av naturens landskap og livsmangfold.

Gjensidighet betyr:

- Ha en likeverdig partner man reiser til som medvirker til å lage program for reisen.
- Maksimere inntektene for de lokale og for de fattigste i landet.
- Om mulig arrangere gjenvissitt for partnerne til Norge og skolen.
- Lære om og ta hensyn til folkeskikk og kultur i områdene man besøker.
- Arbeide i dybden med gjensidig forståelse og dialog.
- Oppholde seg nærmest mulig der «(u)vanlige mennesker» bor.

Danning betyr:

- At elevene forberedes på at å reise er å endre seg; en etos for reisen som danning.
- At reisen forberedes før og reflekteres etterpå med vekt på å lære om basiselementene i samfunnet man besøker som kunst, religion, politikk, økonomi og naturomgivelser.
- At elevene gir videre til andre det de har lært (og da lærer de dobbelt).
- At studentene medvirker i planlegging og gjennomføring av reisen.

Og til slutt noen resirkulerte slagord:

- Verden er klasserommet.
- Vi lærer ved å snakke med våre fiender.
- Vi lærer ved å omfavne våre feil.
- Vi lærer gjennom konflikter.
- Vi lærer gjennom hjerte, hjerne og hender.
- Vi lærer ved å arbeide sammen og dele.
- Vi lærer ved å gjøre en forskjell i verden rundt oss.
- Vi lærer gjennom sammen å bestemme hva vi skal gjøre og hvordan. **NF**

3D-prosjektets første fase avsluttet

– Det er et stort behov for 3D-veiledning, oppsummerte Gerd Bjelle Nordhus fra Nordmøre folkehøgskole.

TEKST OG FOTO: RUNE SØDAL

Gerd Bjelle Bondhus og Kjell Gunnar Polden flankert av innlejerne Helene Steen og Crispin Johannessen på siste samling for prosjektskolene.

I år har hun allerede hatt 77 timer med individuell samtale, selv om kalenderen bare viser 21. april i skrivende stund.

– Samtaler som handler om yrke og utdanning (3D-lengde) ender ofte opp i de dype eksistensielle spørsmålene, (3D-dybde), forteller Gerd Bjelle Bondhus.

Som deltaker i 3D-prosjektet bestemte hun seg for at hun ville finne ut hvor stort behovet var for individuell veiledning på Nordmøre, og endte opp med å sitte deler av påska i telefonen da 15. april og søknadsfristen for Samordnet opptak nærmet seg.

Nordmøre folkehøgskole er blant de sju frilynte folkehøgskolene som gjennom 2008 og 2009 har arbeidet spesielt med å styrke sin innsats på veiledningsområdet. Tiltakene

spenner fra Ringerikes smilende lærere som serverer elevene pølser midt på natta etter elevenes første rotbløyte, til Sogndal som ber elevene diskutere alkoholreglene selv.

Den mulige fellesnevneren på mange av skolenes tiltak er hva Marit Hartviksen, som har vært med i hele 3D-prosjektets historie har kalt «SØT»-modellen. Modellen har vært en enkel og nyttig tankemodell som hjelper veileder til å fokusere på tre trinn i veiledningssituasjonene:

S; Hva er **Situasjon** nå?

Ø; Hva er **Ønsket** situasjon?

T; hvilke **Tiltak** kan vi iverksette for å komme dit?

3D-veiledningen har nå vært et pedagogisk utviklingsprosjekt i tre år i samarbeid mellom NF og NKF.

Samarbeidet vil fortsette men går nå over i en ny fase. 3D-veiledning engasjerer på skolene og skaper i tillegg interesse langt utenfor folkehøgskolelandskapet. Det skal det også gjøre fremover. Fokuset vil nå bare flyttes fra prosjektskoler til nettverksbygging og mulighet for kurs på temaet på den enkelte skole. I tillegg vil det samles dokumentasjon på all metodikken og de gode eksemplene som er skapt gjennom disse tre årene.

Møtet med hverandre og erfaringsdelingen trekkes frem som veldig givende av deltakerne i tillegg til engasjerende og dyktige foredragsholdere. Det utfordrende har for mange av skolene vært å få med kollegaene på tankegangen etter endt kurs. For hvor skal ressursene komme fra? Det gis jo ingen økonomisk støtte til en slik veiledningsressurs. Gerd må hjem til sin skole og ta denne diskusjonen. Hennes kollega Kjell Gunnar Polden mener dette er en diskusjon de må vinne.

– Jeg tror sånn på Gerds 3D-veiledning at jeg sendte sønnen min til henne, utbryter han.

BRED MOBILISERING PÅ SAMSØ FOR

– full selvforsyning med fornybar energi

Full selvforsyning med fornybar energi innen 2008. Det var målet for øya Samsø midt mellom Jylland og Sjælland, som i 1997 vant en konkurranse med fire andre kommuner om å bli utpekt til Danmarks «Vedvarende Energi-Ø».

AV MADS B. NAKKERUD

Konkurransen var utlyst av Energi-styrelsen, med tanke på at vinneren skulle demonstrere muligheter for andre både nasjonalt og internasjonalt. Nettopp derfor ble det ikke lovt større økonomiske tilskudd, ut over dem alle kan søke om fra Danmark eller EU.

Næring, forvaltning og sivilsamfunn på lag

Bak prosjektet på øya med 4200 innbyggere står kommunen, næringsrådet, bondelaget og de ca 100 ildsjelene i foreningen «Samsø Miljø- og Energi-kontor». De dannet «Samsø Energiselskab», som var ansvarlig for de første fasene av prosjektet.

I 1998 kom bare åtte prosent av strømmen og 15 prosent av energien til oppvarming fra fornybare kilder, hhv. vind- og bioenergi. For å nå målet om selvforsyning skulle det satses både på vindkraft- og fjernvarmeutbygging, i tillegg til rådgivning om enøk og alternativ oppvarming overfor husholdningene som bodde for spredt til å kunne nås av fjernvarme.

Allerede i 2000 ble øya helt selvforsynt med elektrisitet ved hjelp av 11 nye, store vindmøller. Hele 440 av de ca 2000 husstandene på øya tegnet seg som andelseiere. I løpet av to år ble også den fornybare andelen av energien til oppvarming fordoblet. Frivillige arbeidsgrupper gikk samtidig i gang med å skape oppslutning om fjernvarme i de fleste av landsbyene på øya. I tre av dem – i tillegg til «hovedstaden» Tranebjerg som hadde fjernvarme

basert på halm fra før – sa de nødvendige 70–80% av innbyggerne seg villige til å gå over til fjernvarme. De tre nye verkene ble innviet fra 2001–2004. To av dem brenner halm, mens det tredje bygger på en kombinasjon av treflis og solvarme. 300 av husstandene som bor spredt har dessuten investert i egen fornybar varme.

Tidlig i prosjektet innså en at det ikke var realistisk å få alle bilene på Samsø til å kjøre på fornybar energi innen 2008. Derfor bestemte en seg for at Samsø i første omgang skulle eksportere like mye energi fra vindmøller til resten av Danmark som bilene på Samsø bruker i form av olje. Det målet ble nådd ved at det i 2002 ble innviet en park med ti vindmøller på 2,3 MW hver i havet sør for øya – verdens til da største havvindmøller. Dette kjempeløftet ble 80 prosent finansiert med lokale midler – i et spleiselag mellom kommunen, større enkeltinvestorer og mange mindre andelseiere.

Nesten i mål

I dag kommer altså all strøm på Samsø fra vinden, samtidig som øya eksporterer godt og vel nok til å veie opp for transportens energibruk. 70 prosent av energien til oppvarming kommer også fra fornybare kilder. Der gjenstår det altså en mindre del. Det arbeides videre blant annet med planer om biogass-anlegg og for å få de gjenværende eierne av oljefyr til å gå over f.eks. til varmepumper eller trepellets.

Vekker internasjonal oppsikt

I 2007 åpnet «Samsø Energiakademi», som formidler både lokalsamfunnets erfaringer og bredere kunnskap om fornybar energi til besøkende. I mai 2008 ble samtlige 70 utenlandske ambassadører i Danmark invitert på besøk, og hele 52 av dem kom. Samsøs erfaringer har vært gjenstand for reportasjer på CBS og NBC i USA, i japansk, fransk og italiensk fjernsyn, i Financial Times og Wall Street Journal – for å nevne noen. De har også ført til rådgivningsoppdrag for utkant- og øysamfunn i land som USA og Japan.

Ifølge Søren Hermansen ved Energiakademiet skyldes de gode resultatene den brede støtten prosjektet har på øya. – Folk ser at Vedvarende Energi Ø-satsingen betyr mye for hele lokalsamfunnets framtid, sier han.

MER INFORMASJON:

Søren Hermansen, Samsø Energiakademi
sh@energiakademiet.dk
Tlf: +45-87 92 10 18
www.energiakademiet.dk

Norsk visesang populær i Ghana

TEKST & FOTO: KETIL HOFSLLETT, ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

– Jeg elsker å lytte til den vakre stemmen til Mr. Freeze. Hver gang jeg spiller platen hans drømmer jeg meg bort og blir fylt av gode tanker og følelser, forteller Florence Brahim Traoré, innbygger i den lille landsbyen Akwida på Ghana-kysten.

Mr. Freeze staver egentlig navnet sitt Friis; Andreas Friis Jørgensen. Han er folkehøgskolelærer og visesanger og holder til daglig til på Åsane Folkehøgskole i Bergen.

Mysterium

– At platen min blir spilt og satt pris på av folk i Vest-Afrika er veldig overraskende. Det er et stort mysterium for meg hvordan platen er havnet i Ghana, og et enda større mysterium at den har funnet et publikum i Akwida – var det ikke det byen het, sier en lattermild Friis Jørgensen.

Platen «Berøringer» ble utgitt på Acoustic Records i 2004. Sangtekstene er skrevet av Rolf Jacobsen, Inger Hagerup, Arvid Hanssen, Olav H. Hauge, Per Sivle, André Bjerke og Piet Hein. Musikken er komponert av vossingen og folkehøgskolemannen Per Indrehus.

– Denne sjangeren er altså temmelig fjern fra afrikanske rytmer, sier Friis Jørgensen.

Imidlertid er han selv ikke fremmed for det afrikanske kontinentet.

Nært nok

– Min bestefar var engasjert i vannkraftutbygging i Kong Leopolds Kongo, men dette kan jeg kan ikke tenke meg har noe som helst med saken å gjøre. En annen ting er at min kone er fra Zimbabwe. Vi har mange slektninger i Sør-Afrika, så vi drar dit så ofte vi har anledning. Men Ghana ligger som kjent et meget godt stykke unna Zimbabwe, sier Friis Jørgensen.

For Florence Brahim Traoré er musikken uansett nær nok.

– Når Mister Freeze spiller munnspeil eller synger om sandkornene på strendene, som skinner som perler og diamanter, føler jeg meg rik inni meg. Jeg kommer egentlig fra Elfenbenskysten, men jobber som lærer her i Akwida. Nå gleder jeg meg til å reise hjem til Abidjan for å spille Mister Freeze for familien og vennene mine, avslutter Traoré.

Florence Traoré har falt for Andreas Friis Jørgensens musikk.

EVA BAKØY OG JO SONDRE MOESEN
**FILMANALYTISKE
 TRADISJONER**

Hvordan kan man gripe fatt i og sette ord på en film? Filmanalytiske tradisjoner tilbyr en etterlengtet kombinasjon av to av filmvitenskapens bærebjelker: filnteori og filmanalyse.

Hvordan analysere en filmopplevelse? Hva gjør den interessant? Er det en slående bruk av musikk, kameraføring eller klipping? Forteller den noe viktig om kultur og menneskeliv? Og hvilke verdier formidler den? Boken tar opp en rekke sentrale filmanalytiske tradisjoner. Hver av disse presenteres med relevant teori, forslag til metodisk fremgangsmåte samt eksemplifiserende filmanalyser. Analysene viser hvordan teori både kan gi inspirasjon til relevante problemstillinger og bidra til å kaste lys over en films karakteristiske trekk.

PRIS: KR 299,–
 256 SIDER
 ISBN: 9788215012933
 HEFTET
 UNIVERSITETSFORLAGET

ESPEN YTREBERG
HVA ER MEDIEVITENSKAP

«Hva er MEDIEVITENSKAP» – vår tids viktigste fag eller en god unnskyldning for å bruke tiden på noe morsomt?

Et ungt fag, et bredt nedslagsfelt og en ofte tett relasjon til samfunnets mange endringer – medievitenskapen støter på andre utfordringer enn de fleste andre menneskeviten-skapene. For hva svarer en medieviter når folk spør: Hva er bra tv? Hva er det som påvirker oss, og hvor skadelig er fiksjonsvold? Blir vi mer demokratiske av Internett – eller blir vi avhengige? Og hvorfor blir svarene fra medieviterne som de blir?

Boken gir en engasjert og velskrevet introduksjon til et uoversiktlig og besnærende fagfelt.

PRIS: KR 149,–
 144 SIDER
 ISBN: 9788215012308
 HEFTET
 UNIVERSITETSFORLAGET

Pedagogisk dannelse og skoleutvikling

Når vi går i bokhandelen og lar blikket vandre over boktitlene, er det noen ord som får oss til å stanse og plukke opp ei bok. Hvis du leser Pedagogisk dannelse og skoleutvikling av Bjørn Overland fordi du er interessert i dannelsesbegrepet, så er det store sjanser for at du vil bli skuffet. Det er ikke dannelse, men skolekultur og skoleutvikling som er bokas tema.

AV TORE HALTLI

BJØRN OVERLAND
PEDAGOGISK DANNELSE OG SKOLEUTVIKLING
 CAPPELEN FORLAG, KR 298,–

I bokas andre del rettes søkelyset mot skoleutvikling og hvordan pedagogisk dannelse danner grunnlaget for gode, lærende organisasjoner. I denne delen av boka er det mye å hente for folkehøgskole-folk som enten skal starte opp eller er midt inne i et skoleutviklings-prosjekt. Avslutningsvis presenterer Overland et eksempel på en skole som har jobbet med å endre sin egen skolekultur, og viser noen av de metodene de brukte.

Harmonikultur

Utgangspunktet for Overland er at lærere og skoleledere innehar pedagogisk dannelse, men at skolekulturen kan legge hindringer i veien for pedagogisk utviklings-arbeid. Han setter opp et skille mellom harmonikulturer og kulturer for læring.

Når Overland beskriver harmoni-kulturer, er det som om han kommer med en situasjonsrapport fra norske folkehøgskoler. Han beskriver skoler hvor det viktigste er å bevare roen og unngå ubehagelige situasjoner. Det er en kultur som er preget av forsvars-mekanismer som hindrer det ubehagelige i å komme opp til overflaten. I slike kulturer vil for eksempel ærlighet bety at man ikke lyver til hverandre, men det betyr ikke at man trenger å si alt man mener. Noen ting er det best å ikke ta opp, fordi det kan skape uro og dermed sette både den som tar opp saken og andre i en ubehagelig situasjon.

I en harmonikultur vil pedagogisk utviklingsarbeid være preget av en tro på kontroll. Perspektivet er at ledelsen mener det er en sammen-heng mellom strukturelle endringer og lærernes adferd. Typiske tiltak for å endre lærernes pedagogisk praksis vil være å gi dem bundet sam-arbeidstid eller en form for kompen-sasjon for å stimulere til økt sam-arbeid. Gjennom slike tiltak forsøker ledelsen å endre lærernes adferd i ønsket retning. I en slik kultur vil man i liten grad ta de vanskelige diskusjonene, og heller sette i gang endringsprosesser og håpe at resultatet vil overbevise de som er skeptiske til utviklingsarbeidet.

Den største faren ved en harmonikultur er at man mister evnen til å tenke gjennom de grunnleggende premissene som undervisningen hviler på. Da ender man fort i en situasjon hvor man stadig setter inn nye tiltak for å løse problemer uten å se grundig nok på hva som er årsaken.

Når noe går galt, leter man etter syndebukker for å plassere ansvaret hos noen. Dermed er problemet løst, og man kan gå videre. Men hva hvis det egentlige problemet er noe annet enn at noen ikke har gjort jobben sin? Noen ganger er det systemet som er dysfunksjonelt. I en

harmonikultur vil man aldri diskutere systemfeil. Der satser man på klare kontroll- og ansvarsrutiner, slik at hverdagsproblemer håndteres på en effektiv og ryddig måte. Dermed blir det lite ubehag, og skoledagen går sin vante gang.

Kultur for læring

I en kultur for læring vil det være andre premisser som gjelder. Der vil medbestemmelse, informasjon og begrunnede valg være grunnpilarene i utviklingsarbeidet. Det er en kultur preget av integritet, respekt for forskjellighet og et ønske om å få fram mange forskjellige sider ved en sak. Den enkelte ansattes og skolens verdigrunnlag danner utgangs-punktet for endringsprosessene. I en slik organisasjon vil ærlighet bety at man våger å stille sin egen sårbarhet til skue. Gjennom å utforske grunn-lagsproblemene og utfordre den pedagogiske praksis ved skolen, vil man oppdage at det man trodde alle var enige om ikke alltid er så selvsagt. Man får en dialog hvor ulike verdier settes i spill opp mot hverandre.

Overland stiller dialog opp som en motsetning til diskusjon. I en dialog handler det ikke om å vinne, men om å finne nye veier. Er det en diskusjon, så er veien allerede funnet, og det er bare et spørsmål og tid og gode argumenter før alle er overbevist. I en dialog blottstiller vi oss, mens i en diskusjon forsvarer vi oss.

Dette åpner for noen spennende etiske perspektiver på skolens organisasjonskultur. Hva vil det for eksempel si å ha respekt for hver-andre? Betyr det at man skal overlate andre til seg selv og ikke være for kritisk til deres tenkemåte og adferd, eller at man skal invitere til dialog rundt det de gjør? Overland mener at dialog er å foretrekke framfor taushet og passivitet. I en lærende kultur betyr ikke personlig integritet at man hegner om egne verdier og prinsipper, men tvert i mot at man inviterer andre til å vurdere dem. Gjennom en

fri dialog utfordrer vi både oss selv og andre. Vektlegging av dialog vil legge grunnlaget for en kultur hvor utveksling av meninger, begrunnede valg og fri tilgang til informasjon blir de viktigste verktøyene man har for å komme videre.

Å endre en skolekultur

Overland er både presis og interessant når han skriver om organisasjons-kultur. Han sier både noe om hva som kjennetegner forskjellige skole-kulturer og hvilke konsekvenser de har. Boka blir svakere når han skal vise hvordan man kan endre en skolekultur. I korthet går hans metode ut på at skolen går inn i et forskende fellesskap med et universitet eller en høgskole og at de i fellesskap definerer skolekulturen. Med hjelp fra samarbeidspartneren kobler lærere og ledelse egne erfaringer opp mot relevant, forskningsbasert kunnskap og finner noen konkrete områder hvor de kan drive pedagogisk utviklingsarbeid. Dette er sikkert en metode som fungerer, men den gir liten hjelp til skoler som vil jobbe på egenhånd. En kan ikke se bort fra at årsaken til denne litt defensive strategien fra Overlands side er at det er nærmest umulig å si noe generelt om hvordan man skal endre en organisasjons-kultur. Hver skole har sin egen unike skolekultur, og hvordan man skal jobbe for å endre den vil variere fra sted til sted.

Folkehøgskoler vil nok helst være i en kultur for læring, men de fleste vil kanskje nikke mest gjenkjennende til Overlands beskrivelse av en harmonikultur. Det er en vekker å oppdage at det er stort sprik mellom de verdiene vi forsøker å formidle til elevene og måten vi forholder oss til hverandre på jobben. Derfor bør vi lese denne boka.

Rapport fra bakerste benk på NF-landsmøtet 2009

Hva er det med landsmøtet som gjør at vi blir elever igjen? Vi har det til felles at vi satt pliktopp-fyllende på første benk i vår egen skoletid, men på landsmøtet ender vi alltid på bakerste benk.

Vi blir de typiske bakerste benk-elevne: skriver lapper, hvisker med sidemannen, jobber med helt andre saker enn det som faktisk skjer på talerstolen, eller bare lar tankene fly.

Heldigvis er det ingen som krever referat fra møtet når vi er vel hjemme igjen. Da ville vi bli stilt sjakk matt, men hvis vi ble spurt om hva vi fikk ut av å være på møtet, ville vi boble over av ideer, tanker og nyheter. Det er under måltidene og i pausene det virkelig svinger. Det er der vi henter inspirasjon og engasjement. Det er det som gjør det verdt å reise på landsmøte.

I år var det representanter fra 21 av 46 skoler på landsmøtet. Det kommer faktisk flere deltagere på de årlige drøftingsdagene til distrikt 6. Hva er det som gjør at landsmøtet ikke trekker flere deltagere? Er det tidspunkt, innhold eller form? Det strides de lærde om. Men tidspunktet ble nevnt som et problem.

NFs leder, Lars Sigve Meling, holdt et engasjerende og tankevekkende innledningsforedrag. Der pekte han blant annet på faren ved å gi elevene det vi tror elevene vil ha. Som for eksempel argumentasjonen om at det er vanskelig å engasjere elevene til å være våkne og deltagende på lørdagsseminar eller tematimer. Fagene blir derfor fjernet fra timeplanen til fordel for aktivitetsfag. Lars Sigve mente at engasjerte lærere og gjesteforelesere klarer å motivere elevene uansett tid på døgnet. Kanskje det er slik med landsmøtet også. Hvis det virkelig engasjerte, ville tidspunktet være nesten uinteressant?

Et landsmøte inneholder faste rutiner og rammer. Årsmelding,

regnskap, budsjett og resolusjoner må vedtas i plenum, men resten av landsmøtets innhold må kunne behandles og diskuteres i andre fora. I år var nytt handlingsprogram og nytt prinsippprogram de to store temaene som skulle diskuteres.

Dessverre inviterer ikke plenumsformen til engasjement og aktivitet. I en forsamling på 65 er det maks ti som tar ordet, og de fleste har tatt det ofte før. Det pussige er at dette vet vi godt fra vår egen skolehverdag, så hvorfor bruker vi ikke vår glimrende pedagogiske erfaring når det gjelder oss selv? Små grupper som skal avlegge rapport fører til stor aktivitet, der de aller fleste føler de kan delta.

Tenk om landsmøtet i tillegg til det faste innholdet, kunne ta opp pedagogiske tanker, problemstillinger og nye opplegg? Opplegg vi var nødt til å prøve ut på oss selv, noe vi som lærere i liten grad utsetter oss for etter ferdig utdanning. Opplegg som vi med stor entusiasme utsetter elevene våre for. Det er jo så sunt å krysse grenser og utfordre seg selv, er det ikke? Eller hva om noen kastet en brannfakkell inn i vår trygge konsensusstyrte hverdag? Vi ønsker oss et faglig program som utfordrer

AV GRETE STRØMSØYEN, LÆRER PÅ BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE OG BENEDICTE HAMBRO, LÆRER PÅ RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE, MED TIL SAMMEN 39 ÅRS FARTSTID I FOLKEHØGSKOLEN. FOTO: ØYVIND KRABBERØD

og provoserer oss, ikke ulikt drøftingsdagene i distrikt 6.

Det er kanskje sunt å sitte på bakerste benk fra tid til annen og være litt uengasjert og passiv. Vi er vanligvis det helt motsatte, og det er lett å glemme hvordan verden ser ut og oppleves fra bakerste benk. Men vårt ønske for neste landsmøte, er at vi ikke får sjansen til å melde oss ut, men blir utfordret til å være med i gruppesamtaler. Vi blir også gjerne med på pedagogiske opplegg vi kan ta med tilbake til skolen og vite at vi vet hvordan det oppleves før vi utsetter elevene for det.

På den annen side, hvis prisen vi må betale for de hyggelige pausene og måltidene, er å sitte gjennom et landsmøte på bakerste benk, gjør vi gjerne det! For ikke å snakke om å få fantastiske lokale kulturopplevelser og møte engasjerte kollegaer. Men vi skulle så gjerne ha møtt flere av dem!

PS. Tusen takk til Jæren folkehøgskole for fantastisk mat og en uforglemmelig dag på Garborgs Jæren.

HVA BETYR FOLKEHØGSKOLE-PEDAGOGIKK FOR DEG?

Maren Bjune, lærer Internasjonal linje, Bømlo Folkehøgskule

– Det handler om å se både den enkelte i gruppa og hele gruppa samtidig. Å dele. Jeg deler og alle deler. Jeg er rett og slett meg selv. Å tørre å være tilstede, se hverandre, å våge er utfordringen. Våger jeg å spørre direkte spørsmål våger kanskje elevene og?

Alle elevene vet at jeg jobber masse frivillig i Redd Barna, at jeg er opptatt av barn og voksnes rettigheter.

At jeg er opptatt av politikk og har mastergrad relatert til politikk i Guatemala. Det å for eksempel prøve å være nøytral når vi tar opp visse spørsmål i gruppa er veldig lite hensiktsmessig. De vet akkurat hvor de har meg og noen vil være enige med meg mens andre er det ikke.

På folkehøgskolen håper jeg at vi lærer noe om å møte andre, reflekterer over hva det er å møtes og blir flinkere til å skape det møtet vi ønsker.

RUNE SØDAL

LEDIG JOBB VED LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

Ved Lofoten folkehøgskole er det ledig jobb tilknyttet fotolinjene i inntil 100 prosent stilling. Vi ønsker oss en medarbeider med store kunnskaper innen foto og interesse for å arbeide i folkehøgskole.

Lofoten folkehøgskole legger vekt på å gi et godt faglig tilbud til elevene innenfor de frie rammene skoleslaget har. Skolen har i alt 89 elevplasser, 45 av disse er tilknyttet fotolinjene.

Du må også kunne arbeide selvstendig og være initiativrik, og det er en fordel om du kjenner skoleslaget fra før. Som lærer ved Lofoten folkehøgskole har du også ansvar innenfor det sosialpedagogiske området.

Opplysninger om stillinga fås ved henvendelse til rektor Brynjar Tollefsen eller lærer Peder Pedersen. Søknad sendes Lofoten folkehøgskole, Finnesveien 24, 8310 Kabelvåg. Søknad sendes så raskt som mulig.

Se også www.lofoten.fhs.no

KALENDER

Demokrati i vår tid, Norsk Senter for Seniorutvikling, 19.–20. oktober. Spesielt for folkehøgskolelærere, PU-prosjekt.

Troverdighet og læreglede

Folkehøgskolens visjoner og grunnverdier var noe av det som ble drøftet på tankesmias andre møte. PR-mann og kommunikator Kjell Terje Ringdal mener blant annet at folkehøgskolen må definere sine «fiender».

TEKST OG FOTO: MARTE FOUGNER HJORT

Folkehøgskolens egen tankesmie består av folk både utenfor og innenfor folkehøgskolesystemet, som i løpet av fire møter skal prøve å tenke smarte tanker om folkehøgskolen.

Det andre møtet ble holdt på Lysebu konferansesenter i Oslo, i midten av mai. Der ble blant annet folkehøgskolens grunnverdier diskutert, samt hvordan vi best kan markedsføre disse grunnverdiene.

Læreglede

Tankesmia består av kommunikasjons- og PR-mann Kjell Terje Ringdal, BI-professor Guri Hjeltne, lektor ved Skiringssal folkehøgskole Sigurd Ohrem, leder i Norsk Folkehøgskolelag Lars Sigve Meling, rådgiver i IKO-kirkelig pedagogisk senter Kristin Gunleiksrud, leder seksjon videregående opplæring i Utdanningsforbundet Ragnhild Lied, inspektør ved Rødde folkehøgskole Synnøve Tjora og leder i Noregs Kristelige Folkehøgskolelag Leon Haugsbø. Daglig leder Tor Grønvik i NKF og daglig leder Knut Simble i NF er sekretærer.

Det kom mange fruktbare synspunkter på folkehøgskolen, særlig fra deltakerne som kommer utenfra.

Kristin Gunleiksrud har ikke gått på folkehøgskole selv, men fortalte at hun alltid har likt folkehøgskolens måte å tenke om læring på.

– Som mor til skolebarn opplever jeg at den offentlige skolen har byttet ut læring og læreglede med det å bli målt og evaluert. Og jeg er nevrotisk opptatt av læring, sa hun.

Viktig for enkeltelever

Ragnhild Lied har 18 års bakgrunn fra videregående skole, og hun fortalte at hun har oppdaget flere ganger hvor viktig folkehøgskolen kan være for enkeltelever. Samtidig var hun opptatt av at det er for mye fokus på at læring skal være gøy, i alle skoleslagene. Hun mener elever generelt er veldig opptatt av hvilke rettigheter de har, men ikke så opptatt av plikter. Dette mener hun kan være en utfordring også for folkehøgskolen.

Defineringsprosess

Kjell Terje Ringdal holdt et inspirerende innlegg blant annet om retorikk og defineringsprosesser. Han mener det er viktig at folkehøgskolen definerer seg selv. Er folkehøgskolen en truet gruppe? Og hvilke problemer har vi egentlig?, var spørsmål han stilte.

Ringdal mente også at folkehøgskolen bør definere sine «fiender», for enda bedre å kunne markedsføre seg selv. Dette henger sammen med hvilken stil folkehøgskolen skal ha ut mot offentligheten. For eksempel kan folkehøgskolen «gå til krig» mot måling av læring, og for læringsglede.

Ringdal mener også at folkehøgskolen er altfor veloppdragen.

– Jeg er redd for at dere blir overkjørt av sivil-økonomene, sa Ringdal.

Videre mente Ringdal at folkehøgskolen skal være forsiktig med å flagge høyt hvem som er våre venner.

– Noen av dem er med å bygge opp under fordommen om at folkehøgskole er et modningsår for litt treige elever, dere må ut av dette grunnspråket, sa han.

Kjell Terje Ringdal konkluderte med at folkehøgskolen stadig må jobbe med å finne sin egen tydelighet. Han minnet også om at troverdighet består av tre elementer; kompetanse, moral og verdighet. **NF**

«Folkehøgskolen må stadig jobbe med å finne sin egen tydelighet»

Lydhøre og konsentrerte; Leon Haugsbø og Lars Sigve Meling

Kjell Terje Ringdal

PEDER MORSET

Trondheim kommune og stiftelsen Peder Morset Eiendom AS, en folkehøgskole i Selbu, har de siste årene samarbeidet om å etablere rehabiliteringssenter i Villajoyosa, Spania. Senteret skal stå ferdig i løpet av 2009. I den forbindelse har Porsanger kommune blitt tilbudt plasser ved senteret. Senteret inneholder 29 enerom, innendørs behandlingsbasseng og utendørs basseng. Døgnprisen per plass er 1.500 kroner, hvorav driftskostnadene er beregnet til 900 kroner og husleie til 600 kroner per døgn. For pårørende koster det 300 kroner per døgn. I tillegg kommer reisekostnadene. Sagat.no, 03.02.2009

ARTISTERI AV HØG STANDARD

Ein stolt sirkusdirektør Jan Ketil Smørdal (Cirkus Agora) kunne presentere ein debutant i manesjen: 19 år gamle Veronica Ljosnes frå Fredrikstad. Ho har gått sirkuslinja ved folkehøgskulen på Nordfjordeid og imponerte med sine kunster der ho manøvrerte oppunder kuppelen hengande i to lange stoff. Fjordingen, 27.04.2009

SKATER TIL PARIS FOR MILJØET

– Det startet vel egentlig med at vi ville sykle fra Hovden til Grimstad. Deretter ble det skating, og så ble distansen litt lengre. Vi hadde lyst til å bruke en måned av ferien vår på dette, og da er distansen Kristiansand-Paris perfekt, forteller to av guttene som Adressa møter i Grimstad.

Trioen Stian Lauritzen, Arne Olsen Harsheim og Nikolai Kaasa starter turen 1. juni, og håper å komme frem før juli. Avslutningen av turen er selvfølgelig på selveste Champs-Élysées.

Turen starter i Kristiansand, og går derfra videre til Danmark, gjennom Tyskland, Nederland, Belgia og til slutt Frankrike.

– Vi har vel aldri vært spesielt opptatt av miljøet, men dette forandret seg etter at vi begynte på Hallingdal Folkehøyskole. Her har vi blitt mer bevisste siden skolen vår satser en del på bevisstgjøring av dette. Vi er alle tre svært glad i idrett og å være ute i naturen, så da er det jo bra om vi kan ta vare på den. Det er også gøy at vi kan bruke turen vår til å spre dette budskapet, forteller duoen. Grimstad Adressetidene, 28.04.2009

GIR SEG SOM REKTOR PÅ SUND

Anders Stenvig slutter som rektor på Sund folkehøgskole i Inderøy, etter 14 år i stillingen. 28. april underskrev han ansettelses-avtale med Studentsamskipnaden i Trondheim (SiT), og overtar direktørstillingen for velferd i konsernet senest 1.august.

– Det betyr selvsagt også et farvel til Sund folkehøgskole og rektorstillingen som jeg overtok august 1995. 14 lærerike, krevende og fantastiske år sammen med engasjerte kollegaer og elever. Et langt og særdeles viktig kapitel i mitt og min families liv. I min periode på Sund,

håper og tror jeg ansatte, styret, skoleeier, lokalsamfunn og andre aktører, har opplevd at skolens omdømme som en livskraftig og veldrevet skole har blitt styrket. På sett og vis opplever jeg derfor å gå fra borde med flagget til topps!, sier han.

Skolen har i skrivende stund ikke funnet en erstatter for Stenvig. Astrid Moen blir assisterende rektor fra 1. august.

Tronder-Avisa,Trønder-Avisa, 01.05.2009

BLE DU LURT?

V for Vårsøg Nordmøre folkehøgskule i Surnadal sliter med synkende elevtall. Nå håper de en navneendring til Vårsøg folkehøgskule kan snu trenden. Aprilspøk i Driva, 01.04.2009.

FLERE VIL GÅ PÅ FOLKEHØGSKOLE

Mange flere ønsker å gå på folkehøyskole i Østfold sammenlignet med i fjor. Ved Skjeberg Folkehøyskole i Sarpsborg er det mer enn dobbelt så mange søkere som det er plasser. – Hos oss blir det nok full skole, og det gleder vi oss over, sier søknadsbehandler Laila Dalene.

På skolen i Skjeberg blir det ikke en eneste seng ledig ved semester-start til høsten og det til tross for at ingen lenger får enerom og at lærerboligen måtte ryddes for å få plass til flere senger.

Per 1. april hadde skolen mottatt 218 søknader, 40 flere enn på samme tid i fjor og mer enn dobbelt så mange som skolen har plass til.

– Vi har vel truffet litt med linjene våre, og så har vi startet et nytt fagfelt som heter kulturjournalistikk, sier Dalene som en mulig forklaring på at Skjeberg Folkehøyskole er så populær i år.

Nrk.no, 08.04.2009

NOTERT

NY TEATERSKOLE

Oslo kommune satser på unge teatertalenter. Fra høsten får Oslo ettårig forskole for teater i regi av Kulturskolen. Skolen som kalles forstudium i teater, holder til i kultur-skolens lokaler i Schous kulturbryggeri. Man blir ikke utdannet til skuespiller, men får en basisutdannelse i skuespillerteknikker. 18 elever skal tas opp til høsten. Det er ikke nødvendig å bo i Oslo for å søke.

Aftenposten

SUSAN BOYLE var historien vi trengte denne våren. En 48 år gammel ukysset, arbeidsløs katteelsker fra en skotsk landsby ingen husker navnet på, som 11. april tok TV-programmet «Britain’s Got Talent» med storm.

Drit i finanskrise, massedød og klimaendringer: Historien om Susan Boyle skulle med all tydelighet vise oss at de siste skal bli de første, at det finnes en viss kosmisk rettferdighet, at også ufikse, halvgamle, jomfruer har rett på kjærlighet og respekt. Det var jo perfekt!

Olav Brostrup Müller, Klassekampen

JORDBRUKSLAND

Det går ikkje éin dag utan at nye hektar landbruksland vert avhenda. Annonсар om landbruksjord til sals finn enno i den internasjonale finanspressa. Og det vantar ikkje kundar. Det er Kina, Sør-Korea, Dei sameinte arabiske emirata, Japan og Saudi Arabia som handlar mest. Saman rår dei over meir enn 7,6 millionar hektar dyrkbar jord utanfor eige land. Det svarar til 5,6 gonger dyrkajorda i Belgia.

Dag og Tid

PASSIVHUS regnes som fremtidens hus, med fokus på miljøriktige materialer og svært lavt energiforbruk. Ser ut som et vanlig hus, da teknologien er skjult. Mens en gjennomsnittlig bolig bruker 25 000 kW/t årlig, klarer et passivhus seg med rundt 6 000. Passivhus Norge AS (PANAS) er blant de fremste på området, og tok i 2006 i bruk prototypen I-Box 120 i Tromsø.

Aftenposten

HØYREEKSTREMISTENES GISLER

Høyredreiningen i Israel truer med å gjøre livet til Israels mange arabere enda vanskeligere. Høyreekstremistenes drøm om en jødisk stat utsetter stadig flere av Israels halvannen million palestinere for det de kaller en snikende apartheid. Nylig ville jødiske politikere forby arabiske partier å stille til valg. Mangfold og like rettigheter står ikke på den politiske dagsorden, det gjør derimot en retorikk som består av regelrette angrep på en femtedel av befolkningen.

LE MONDE diplomatique

INTERFOLK

UTDRAG FRA TILSVAR TIL ARVID KOPPERDALS ARTIKKEL I NR. 1 09 AV FOLKEHØGSKOLEN

Inter-Folk mot undergangen – eller overgangen til noe nytt?

AV HANS PETTER HANSSEN OG ASBJØRN TUFTO

Av Kopperdals artikkel leser vi, både på og mellom linjene, at det har vært stor aktivitet i de drøyt 20 årene som har gått siden starten – ja, så stor at kreftene til de idealistiske styremedlemmene har vært strukket i lengste laget. Økende krav til profesjonalisering hva angår søknader, rapporter og regnskap har virket i samme retning. Vi tolker ikke artikkelen som en undergangsprofeti, men mer som et betimelig spørsmål om hjelp til å finne veien videre. Bør vi ikke hjelpe hverandre til å stake ut kursen framover? Ingen er vel tjent med at strukturen som er bygd opp og erfaringene som er vunnet, skal gå til spille?

Til slutt lurer vi på om manglende informasjon til skolene er en begrensende faktor når det gjelder oppslutningen om Inter-Folk? I den forbindelse er det kanskje på sin plass å lese om igjen hva Internasjonalt Utvalg uttalte ved opprettelsen av Inter-Folk, og spørre om denne muligheten er tilstrekkelig utnyttet:

- «Utvalget ser med interesse på de mulighetene modellen gir for konkrete samarbeidstiltak mellom norske folkehøgskoler og beslektede organisasjoner/bevegelser i den tredje verden, og mener at det er på sin plass med en slik konkret oppfølging av «Work shop-idéen».
- Spesiell interesse knytter seg til den økende tilførsel av aktuell u-landsinformasjon som naturlig følger av slike tiltak, og *her vil utvalget ifølge sitt mandat kunne stille seg til rådighet i formidlingen av denne til våre skoler.*»

Alle ansatte fikk sitt eget begeistringsbevis med personlig hilsen til jul.

Begeistringsbrigaden original

Pølser kl. 03:30, loddtrekning til frokost, feiring av feriefødselsdager, skolens smil, ut-i-det-blå turer. Kort sagt, Begeistringsbrigadens overraskelser skal være inkluderende og positive.

AV BEGEISTRINGSBRIGADEN PÅ RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE V/BENEDICTE HAMBRO

Første gang elevene skulle ut og teste Hønefoss natteliv slo Ringerike folkehøgskoles Begeistringsbrigade til. Kl. 03:00 tok vi i mot elevene ved skoleporten med varme pølser, lomper, brød, ketsjup, sennep og saft og ønsket dem velkommen tilbake til skolen. Maken til suksess! Hvis noen av bladets lesere ønsker positiv oppmerksomhet, er dette løsningen. Undertegnede har sjelden fått så mange smil, hyggelige kommentarer og komplimenter en sen nattetime. Tenk at den enkle menyen kunne ha en slik effekt.

Positiv forsterkning

Jeg har en usvikelig tro på at positiv forsterkning er et gode, og ikke bare i pedagogisk øyemed. Men dessverre er det ikke alltid like lett å ha overskudd til å klare å være så overvettets positiv når hverdagens mas og krav innhenter oss. Inspirasjonen glimrer noen ganger overveldende med sitt fravær.

I lengre tid har jeg lurt på om det var mulig å få med hele personalet i et felles prosjekt med fokus på positiv forsterkning. Takket være boken «Latterlig lønnsomt» av Trond Haugen og Jon Morten Melhus ble det plutselig klart at det ikke var nødvendig å ha med alle sammen. Det eneste som trengtes var en liten gruppe av entusiaster som tente på ideen og som så inspirerte hverandre i hverdagen. Det var ikke vanskelig å finne entusiastene: skolens to driftsansvarlige, to lærere og en fra kontoret utgjør nå Ringerike folkehøgskoles Begeistringsbrigade. Det følgende vil gi et lite innblikk i Begeistringsbrigadens intensjoner og noe av det den har gjort i år.

Inkluderende

Ringerike folkehøgskoles utviklingsmål nummer 3, «arbeide for å øke elevenes tilstedeværelse og engasjement i undervisning og skolemiljø» ble Begeistringsbrigadens ansvar. Målet med brigadens opplegg er å være inkluderende, positivt og hyggelig. Det skal ikke stikkes under en stol at vi også har brukt Begeistringsbrigaden til å si noe om hva vi ønsker for skolen. Noen ganger er det vanskelig å legge fra seg lærer- og oppdragerrollen. Da vi tok i mot elevene kl. 03.00 var utgangspunktet å vise dem at vi ønsker at de skal ha det hyggelig og at vi ser dem. Men det sier seg selv at vi også fikk et innblikk i elevenes alkoholinntak. De aller fleste oppførte seg innenfor de grensene vi ønsker, men de elevene vi mente var mer påseilet enn ønskelig, snakket vi med enkeltvis dagen etter. Slik kan Begeistringsbrigaden også virke forebyggende mot uønsket adferd gjennom skoleåret. Tanken bak dette

stuntet var å gi elevene en begynnende forståelse av at vi som skole er gjensidig avhengig av hverandre, og at vi sammen former året ved måten vi møter hverandre på. Det slaget er ikke vunnet med en seier, men en uventet velkomst som dette, gjorde noe med starten på året.

Loddtrekning og frokost

Da vi skulle sette i gang den ukentlige fellesvasken av fellesarealene på skolen, laget brigaden en «ut-i-det-grønne»- loddtrekning til frokost. Alle som kom til frokost og som klarte å tolke de kryptiske beskjedene som hang på veggene på vei til matsalen, fant et lodd klistret under tallerkenen og var med på loddtrekning på morgensamling.

Andrepremie var en tur i traktortilhengeren, for anledningen utstyrt med gode lenestoler og en galant driftansvarlig sjåfør, mens hovedpremien var en tur på den store motoriserte gressklipperen. Stor jubel og ganske teit.

Skolens driftsavdeling er seg sitt ansvar bevisst når det gjelder trivsel. Da de avvirket den første nattbrannøvelsen, fikk alle som kom til frokost noen timer senere egg og bacon servert av to muntre herrer med høy kokkeluefaktor og muntre tilrop. Synd for alle som ikke stod opp, men desto hyggeligere for morgenfuglene.

Fokusering på det positive

Det er ikke meningen at gjennomføringen av brigadens arbeid skal måtte involvere resten av personalet, ei heller at det skal koste for mye hverken i kroner eller tid. En enkel og hyggelig oppgave var å be elevene skrive ned tre ting som hadde vært bra de første fire

ukene av skoleåret. Alle lappene ble samlet inn, skrevet over på maskin, forstørret til A3 og hengt opp på all e skolens doer. Oppbyggelig og hyggelig do-lektyre for alle!

Et stykke ut på høsten premierte vi etasjen som hadde hatt best fremmøte på morgensamling så langt. Premieringen kom som en overraskelses og vakte stor jubel. Premien var gavekort på en av Hønefoss kafeer.

Idéen ble videreført av skolens ledelse. Erfaring har vist oss at konkurranser av alle typer slår godt an. I desember ble det utlyst en konkurranse mellom etasjegruppene om beste fremmøte på morgensamling. Det var ingen tvil om intensjonene bak konkurransen, men elevene deltok med stor entusiasme og kampvilje. Dagens resultat ble offentliggjort på en stor tavle og fulgt med stor spenning. Det gikk sport i å stå på for etasjen. Etasjen som gikk av med seieren, fikk kinobilletter til alle.

Alle i Begeistringsbrigaden fikk sin personlige kopp fra kontor/ledelse på julebordet.

Det kan naturligvis diskuteres om en så selvfølgelig ting som fremmøte skal berømmes eller lages til en konkurranse, eller at Begeistringsbrigaden skal engasjere seg. Dette er en pågående diskusjon innad i brigaden og mellom skolens ledelse og brigaden.

Skolens smil

På personalets grillfest i forarbeidsuken ble «Skolens smil» introdusert. Alle i personalet står fritt til å dele ut påskjønnelsen til en eller flere i personalet. Det kan være en som har stått på ekstra i en periode, en avdeling som har vært ekstra fleksibel i en hektisk periode eller en som trenger en oppmuntring. Prisen er en Smil-sjokolade eller flere. Begeistringsbrigadens representant på kontoret har et lager liggende i en skuff. Da elevene på «Global Solidaritet» på eget initiativ gikk rundt i nabolaget og samlet inn flasker til inntekt for Jagriti Vihara, skolens prosjekt i India, fikk klassen to Smil på deling. De resterende smilene (19 stk) ble gjort om til hard valuta som gikk til det gode formål.

Velferdsoppgaver

I utgangspunktet var Begeistringsbrigaden tenkt rettet mot elevenes trivsel, men den ble raskt utvidet til å rette seg mot skolens ansatte også. Det ble derfor helt naturlig at den tok ansvaret for personalets julebord – en oppgave brigaden angrep med stor entusiasme. Desember er i utgangspunktet en meget hektisk måned full av hemmeligheter og forventning: hemmelig nissevern, pepperkakehuskonkurranse, juleverksted, sildeverksted, juletrekuledekorering og den beste festen av dem alle – skolens egen julaften. I år ble forventningene videreført til personalet takket være iherdig innsats fra brigaden i form av hint og halvkvedete viser. Målet var at alle i personalet – også de som ikke kom – skulle bli sett, få en oppmerksomhet og føle seg inkludert. Alle avdelingene ble bedt om å dele ut priser til kollegaer og avdelinger – noen fikk sine pass ettertrykkelig påskrevet mens andre priser var ren hyllest, men alt foregikk i brigadens ånd – inkluderende, positiv og hyggelig. I tillegg fikk alle en personlig hilsen fra brigaden i form av et laminert visittkort med godord til hver enkelt. Kortene ble delt ut som premier (og trøstepremier) til quizen som startet julebordet. Deretter ble lagene sendt ut på rebusløp for å finne stedet vi skulle spise. Under middagen var det også små overraskelser. Begeistringsbrigaden selv hadde det utrolig morsomt under planleggingen og gjennomføringen. Brigaden satser på nøyte forberedelser, god logistikk og ledig regi. Julebordet var en ubetinget suksess. «Det beste julebordet vi noen gang har hatt» var dommen fra personalet.

Ut-i-det-blå tur

Brigadens neste stunt er en ut-i-det-blå tur for personalet. Nok en gang er tanken at opplegget skal være inkluderende. All den tid dette bladet kommer i trykk etter turen, kan vi

trygt røpe innholdet. Skolen overtas av praksisstudenter fra Høgskolen i Oslo som allerede har vært her en periode i høst. De kjenner skolen og elevene. Dermed kan alle i personalet være med. Vi skal starte med et besøk i NF/IFs nye lokaler i Oslo. Der kommer skuespilleren Morten Røhr og viser oss sin en-manns-forestilling om Henrik Wergeland. Vi fikk aldri riktig markert hans jubileum i fjor, så vi tar igjen det forsømte nå. Deretter er det lunsj sammen med NF, og så går turen til operaen og omvisning der. Einar rektor skal lure med seg notene til en av personalkorets to numre slik at vi kan synge på en av scenene. Det gjør seg ved neste foreldrefest å kunne si litt lett henslenget:

– Ja, her er skolens personalkor, som forresten sist sang på Den norske Opera!

Veien videre

Når dette skrives er vi bare halvveis i løpet og har ikke foretatt noen endelig vurdering av arbeidet. Men tilbagemeldingene fra personalet og elevene er at brigadens innsats blir lagt merke til og satt pris på. Kolleger tar initiativ til egne stunt, ofte i brigadens regi, overfor hverandre og elevene. Brigadens fem medlemmer avlaster hverandre i forberedelser og gjennomføring, og bruker hverandre aktivt i idémelding. Det er ikke tvil om at Begeistringsbrigaden er kommet for å bli. Det snakkes nå om å få avsatt timerressurser til enkelte medlemmer og at den skal få sin egen post i budsjettet!

Det er dessuten morsomt å se at det som startet som en intern trivselskommando nå er i ferd med å spre seg i folkehøgskolemiljøet. Og ikke nok med det, begrepet begynner å leve sitt eget liv og få nytt innhold. Takk til Gry Husum, rektor Romerike folkehøgskole, som utvidet begeistringsbrigaden til å favne skolens nærmiljø også i sin artikkel om dugnadsånd i Folkehøgskolen nr. 1, 2009, s.16. **NF**

ANBEFALT LESNING:

«Latterlig lønnsomt» og «Begeistring» av Trond Haugen og Jon Morten Melhus www.begeistring.no

Lykkelige vinnere i traktortilhengeren.

Grundtvigselskapet og folkehøgskolen

Aller først en advarsel: dette er et forsøk på snikgrundtvigianisering! Dette er en indirekte reklametekst for Grundtvig, rettet mot alle som leser folkehøgskolebladene, og burde derfor stått som annonse. De som står bak denne teksten er likevel så skamløse på vegne av budskapet, at de mener det er riktig å la teksten stå som et oppfordrende innlegg. Les og ta følgene av det du leser!

AV MILDRIÐ NESHEIM OG ARILD MIKKELSEN

Alle som har lest Arne Næss bok «Logikk og metodelære» har lært om forskjellen på nødvendige og tilstrekkelige betingelser. For 100 år siden het det seg at bare man hadde fordypet seg i innledningen til Grundtvigs bok «Nordens Mytologi» fra 1832 så hadde man tilstrekkelige kunnskaper for å arbeide i folkehøgskolen. I følge lov og forskrifter om folkehøgskolen er kunnskap eller kjennskap til Grundtvig hverken en tilstrekkelig eller nødvendig betingelse for å arbeide i folkehøgskolen, og slik må det kan hende være. Det ville være underlig med et forskriftsmessig pålegg om å lese Grundtvig. Det ville i alle fall være høyst ugrundtvigsk! Den norske avdelingen av Grundtvigselskapet vil dog hevde at kunnskap om Grundtvig fortsatt er en nødvendig betingelse for å arbeide i folkehøgskolen, men i våre dager knapt nok en tilstrekkelig.

Medlemmer savnes

Til saken: Den norske avdelingen av Grundtvigselskapet har for tida noen økonomiske vanskeligheter, og er samtidig i et rekrutteringsmessig utføre. Det første henger sammen med det siste. Dette er ille. Verre er det at de medlemmene som virkelig savnes, er medlemmer som arbeider i folkehøgskolen, det skoleslaget som skylder Grundtvig hele sitt opphav. Enda merkeligere blir det at dette skjer i vår

tid hvor viktigheten av å fortelle historier om den virksomheten man er en del av, betones stadig sterkere. En avgjørende og vital del av folkehøgskolens historie hører sammen med historien eller resepsjonen om man vil, av nettopp Grundtvig.

Grundtvigselskapet arbeider for å øke kunnskapen om Grundtvig, og for å styrke Grundtvigs betydning i kirke og skole, kultur og samfunn. Grundtvigselskapet utgir et medlemsblad som kommer med to nummer i året, og alle medlemmene får Grundtvigstudier som utgis av Grundtvigselskapet i Danmark i tillegg en gang i året. Grundtvigselskapet har i årevis avholdt seminarer om temaer relatert til Grundtvig. Disse seminarene har av og til gått over tre dager og vært lagt til folkehøgskoler, de siste årene har seminarene vært holdt som lørdagsseminar i Kampen Menighetshus i Oslo eller på Teologisk Fakultet.

Arena for drøfting

Grundtvigselskapet ønsker å være en arena for å drøfte pedagogiske, filosofiske og kirkelige spørsmål med Grundtvigs mangfoldige produksjon som bakteppe. Dette er ikke en akademisk forening, og arbeidet retter seg ikke mot forskere. Det kreves hverken en særlig kompetanse eller et minstemål av forhåndskunnskap om Grundtvig for å være

medlem. For alle som er opptatt av begrepet folkelighet, enten det gjelder pedagogikk og skole, eller kirke og teologi er Grundtvigselskapet en mulighet for gode samtaler. For lærere i folkehøgskolen forsøker Grundtvigselskapet å være en inspirator for en genuin dialogisk pedagogikk, og derved også en brobygger mellom de to tradisjonene i norsk folkehøgskole. Både frilynt og kristelig folkehøgskole trekker på hver sin måte videre tradisjonene fra Grundtvig, og for noen år siden lagde Grundtvigselskapet et seminar i samarbeid med NF/IF og NKE/IKF om disse felles berøringspunktene. Dette arbeidet ønsker vi å gå videre med, men for å lykkes med dette og andre liknende prosjekter trengs det flere medlemmer fra folkehøgskolen.

Oppfordringen er herved avlevert; ta kontakt med undertegnede eller med noen på Folkehøgskolekontoret, så ordner vi medlemskapet. **NF**

Medlemsskap koster kr 150,–
Kontakt Folkehøgskolekontoret,
post@folkehogskole.no
eller Arild Mikkelsen,
ari-mikk@buskerud.fhs.no

Refleksjoner fra den andre siden

PÅL BREIVIK, KOMMUNIKASJONSRADGIVER I ODIN MEDIA

Næringslivet er uten tvil «den andre siden» for folkehøgskolelandskapet, og motsatt. Etter tre år i IF, ville tilfeldighetene det slik at oppstarten av et kommunikasjonsbyrå med tunge næringslivskunder skulle bli den neste etappen. Her skal du få noen refleksjoner fra blårussens jaktmarker, observasjoner på kultur og verdier i en verden der verdier er ensbetydende med økonomisk valuta.

Det beste med å være rådgiver i et selskap som Odin media, er at man får komme på innsiden av så mange organisasjoner så fort. Ofte for å hjelpe, eller i det minste holde i hånden, når noe skal ut. Folkehøgskolene har så mye av det næringslivet ønsker å ha – men de kan aldri få det, fordi det sjelden vises på en bunnlinje.

Living the brand

Det å skrive tekster, er en oppgave vi stadig oftere får. Det kan være å fortelle historier til kundens ansatte over hele verden, finne den smarteste terminologien for et nytt omega-3 produkt, som kanskje er på markedet når du leser dette, eller intervju personer hvis historie skal motivere

til et kjøp eller handling. Den virkelig store forskjellen er at i folkehøgskolen, fortelles historien fordi den er god. Substansen i det du skal si eksisterer – iboende et behov for å fortelles. På denne andre siden, synes det å være annerledes. Et typisk scenario kan være at et ansattintervju med noen, automatisk gir en knallgod historie som vil få mennesker til å gjøre det samme som disse menneskene. La oss produsere 25 slike intervjuer, ja la oss gjøre det på 14 dager. Alle er fornøyd – selv kan jeg fakturere horder av arbeidstimer, bilder og tekster, man får en masse innhold kunden kan vise frem til en leder man ønsker å imponere, det har blitt produsert – etter ytterligere 14 dager, kan jeg dokumentere at flere hundre besøkende har brukt minuttvis på å lese disse historiene.

Men blir det gode historier av det? Nei. Hele prosessen er satt i gang av et ønske om at noen skal elske det de gjør – at de har en leserverdig historie. Ingen sier at keiseren ikke har klær.

På denne andre siden, kalles fenomenet «to live the brand». Å leve ut merkevaren, at ansatte i Nike ikler

seg Nikesko og klær, samtidig som de lirer av seg hvor flott det er med Nike på fest. En våt drøm for en merkevareprodusent. Dette har dere i folkehøgskolen. Interessedrevet og nysgjerrigheten, det dere er omgitt av, kan jeg ikke se så mye av her på denne siden. Ikke i kontortiden, iallefall.

Når det er sagt, skal det også sies at dersom bunnlinjen skulle påvirkes av aktiviteter man vanligvis ser som unyttige – musikk, dans, kunst osv, – da kan det bli fart på sakene. Se på Grandiosa de siste årene. Dans. Sang. Penger. «Folket» mobiliseres på Facebook, og kort tid etter lanseres den neste uten paprika. Den «folket» ville ha. Og russebussene spiller grandiosasangen. Før de tar et år på folkehøgskole.

Uten kompetansen de fikk der, ville de ikke kunne lage pizzadansen i fremtiden.

Men vær så snill, fortsett. Jeg vet at den herskende tanken hos dere er at det er verdi i andre ting, selv om det gir såkalte røde tall. Tall gir en gråblå, begredelig verden. Her, på blårussens hjemmebane, ser jeg enda tydeligere hvor viktig motkraften er.

Finnes det en kjerne i folkehøgskolen?

Personer med en «mannslder» av erfaring, sentrale posisjoner i folkehøgskolebevegelsen og masse engasjement har på nordisk plan forsøkt å definere kjernen i folkehøgskolen og samtidig spurt seg spørsmålet hvorvidt denne eventuelt kan dokumenteres?

AV RUNE SØDAL, PUF

I EU blåser det en vind. Vinden er ennå ikke så sterk i Norge. Denne vinden har et budskap. Budskapet er kort fortalt livslang læring. Livslang læring i form av individuell utvikling av kompetanse. Denne kompetansen skal kunne beskrives med ord og være overførbar fra en sammenheng til en annen. Vi kan kanskje ikke lenger si som det på dansk højskolehold tidligere ofte har blitt sagt; «en højskole er en højskole, er en højskole». Utrykket som danske kollegaer gjerne viser til synliggjør en forståelse om at det ikke er mulig å fullt ut beskrive hva som skjer gjennom et folkehøgskoleopphold.

Nordisk konferanse

Nordisk folkehøgskoleråd inviterte nylig til konferanse på den nordiska folkehøgskolen i Kungelv og 35 personer møtte fra Danmark, Sverige, Finland og Norge. De nordiske folkehøgskolene har store forskjeller. I stedet for å fokusere på disse ønsket det nordiske folkehøgskolerådet å snu på flisa og forsøke å finne ut hva som er likt uansett hvilken skole du befinner deg på i Norden.

I forkant av konferansen har de ulike land arbeidet med å kartlegge hvordan en dokumenterer kompetansen en oppnår gjennom et

folkehøgskoleopphold. I Norge har det vært gjennomført dybdeintervjuer ved to skoler som representerer den relativt smale bredden på dokumentasjonen i Norge. Med andre ord ble det presentert to vitnemål. Det ene beskrev folkehøgskolebevegelsen, den enkelte folkehøgskole, og den enkeltes læringsprogram. Det andre som ble presentert hadde i tillegg til dette en individuell beskrivelse av den enkelte elev.

Dokumentasjon av kompetanse

Siden den beskrevne vinden ikke er tiltatt merkverdig i styrke i Norge er dokumentasjonen av kompetansen man oppnår gjennom et folkehøgskoleopphold ikke synlig høyt på agendaen i folkehøgskolesammenhenger. Hva som er kjernen i norsk folkehøgskole er stadig aktuelt. Leder i Norsk Folkehøgskolelag, Lars Sigve Meling tenkte høyt i en av de verdsette svenske «fikan» og spurte spørsmålet:

– Hvor mye kan tas bort før «folkehøgskolen» forsvinner? Kanskje var dette en øvelse skolene burde gjøre, var Lars Sigves neste tanke. Stina Sundberg fra svensk folkehøgskole repliserte senere i debatten at

man kan ha like mye folkehøgskole selv om man bare har dagskole uten internat.

Gjennom de nordiske lands presentasjoner fikk vi presentert overraskende like bilder på hva vi kan karakterisere som folkehøgskolens kjerne. Leder av Norsk Folkehøgskoleråd, Leon Haugsbø avsluttet sin presentasjon slik; folkehøgskolens kjerne er å møte seg selv gjennom møtet med den andre. Til tross for ulike tilnærminger i de nordiske land var avslutningen til Leon representativ for Norden. Dette møtet som Leon viser til vil jeg tro er vanskelig å beskrive i kompetansetermer.

Idrettens inntog og utvikling i Folkehøgskolen

– I tråd med den Grundtvigske ånd, eller styrt av markedskrefter og trender?

AV CHRISTIAN HOWLID, MØRE FOLKEHØGSKOLE

Idrett- og friluftslivslinjene slik en kjenner dem i norsk folkehøgskole i dag har gjennomgått store endringer og tilpasninger. Skoleslaget som helhet har også utviklet seg, og det har igjen virket inn på idrettsaktiviteten.

Når jeg bruker betegnelsen idrettslinjer om alle linjene, så ønsker jeg ikke å terge på meg friluftslivslærerne.

«Friluftsliv hører altså inn under idrett, mens mange som bedriver friluftsliv, vil mene at idrett ikke hører inn under friluftsliv»

Friluftsliv hører altså inn under idrett, mens mange som bedriver friluftsliv, vil mene at idrett ikke hører inn under friluftsliv. Det var mange debattinnlegg i dette bladet i tiden 1983–86 som omhandlet nettopp dette temaet.

Linjene med idrett og friluftsliv har vokst fra å være representert med én idrettslinje i snitt pr skole fordelt på ca 35% av skolene på 70-tallet (*linje 11 og 12 – se tabell*) til 3,3 linjer i snitt pr. skole fordelt på ca 75% av skolene, i dag.

Totalt er det i dag 191 idretts- og friluftslivsrelaterte linjer. I dag har elevene 600 – 700 linjer å velge blant, og det betyr at idrettslinjene med sine 191 linjer, utgjør den største linjegruppen og elevmassen, på ca 30%. Dermed er det, og har det vært, stor konkurranse om å trekke nok elever til alle skolene, noe jeg kommer tilbake til.

Etter at G. Mathisen publiserte sitt historiske materiale om idrett i folkehøgskolen i 1974, er det så vidt jeg kjenner til, ikke publisert eller komplettert noe til hans statistikk, før undertegnede tok for seg perioden 1973 til 2003 i forbindelse med hovedfagsavhandling om emnet publisert i 2005 på Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT). Nå ajourført frem til 2009. Jeg har valgt å dele inn idrettens utvikling i folkehøgskolen i fire epoker, som hver representer store forandringer og retningsendringer.

EPOKE 1

1932–1973: Gymnastikklinjer, idrettskurs og instruktørutdanning

Den første idrettslinjen, eller gymnastikklinjen som det het den gang, ble opprettet på Agder folkehøgskole i 1932. Den samme skolen var også først ute med en egen friluftslivslinje i 1973.

Epoken bærer preg av å være i en oppstartfase, og linjene /kursene var ganske like i innhold. Omtalt som gymnastikklinjer med mye turn på 30- og 40-tallet, og som idrettskurs på 50- og 60-tallet. Målet fra og med 50-tallet var bl.a. å utdanne instruktører på landsbasis for Norges Idrettsforbund (NIF).

EPOKE 2

1973–1985: Idrettslinjene deles i fire hovedlinjetyper, linjenavnene sminkes. Eksamener og høyt linjetimetall ønskes vekk etter ny lov om folkehøgskoler fra 1984

I 1973 hadde det blitt 30 idrettslinjer på folkehøgskolene, men ingen skoler hadde mer enn én slik linje pr skole (*linje 2 & 3*). I dag derimot har vi egne skoler hvor alle skolens linjer er idrettslinjer eller friluftslivslinjer. Kombilinjene ble født på 70-tallet, idrettslinjer med større innslag av friluftsliv (*linje 8*).

I 1974 startet Atle Tellnes den første friluftslivslinja i skoleslaget, sin «Naturliv»- linje som var en populær betegnelse på friluftsliv den gang.

I Folkehøgskolekatalogen for 1973/74 derimot, omtales den til også å bedrive idrett, og står oppført som kombilinja. De første friluftslivslinjene dukker opp i Folkehøgskolekatalogen mellom 1975 og 1978 (*linje 7*). Fra 1978 til 1981 hadde de økt i antall til å bli 25, ca like mange som idretts- og kombilinjene.

1981 var også første gang skolene fikk mer enn en idrettslinje pr. skole (*linje 2 & 3*). I perioden fra 1973 til 1985 hadde idrettslinjene økt fra 30 til 77, jevnt fordelt mellom 27 idrettslinjer, 29 friluftslivslinjer, og 20 kombilinjene. Det blir heretter for upresist å benevne alle de 77 linjene som idrettslinjer. Idretts- og friluftslivsrelaterte linjer er mer betegnende i dag. Epoken preges av splittingen av idrettslinjene fra én type til fire typer.

Året 1985 var også det året hvor flest skoler, hele 66 stk, hadde en idretts- /friluftslivs relatert linje.

Det var også det året med flest folkehøgskoler generelt. Hele 88 skoler kjempet om elevene, mens vi i dag er nede i 77. Særlig skoler fra Vestlandet og Nord-Norge i utkantstrøk tapte kampen om elevene på 80- og 90-tallet. Dette begynte skolene å merke midt på 80-tallet, etter store elevkull og gode økonomiske tider for skoleslaget på 70-tallet og tidlig på 80-tallet.

For å forsøke å trekke elever til akkurat sin skole, fikk linjenavnene tileggsbetegnelser. Skolene begynte

«Mange forbinder begrepet ‘idrett’ først og fremst med konkurranseidrett. Men idrettsbegrepet slik det brukes i Norges Idrettsforbund (NIF) og i kulturpolitikken, omfatter også trim og mosjon for alle aldersgrupper, barneidrett, idrettslig leik, kroppsøving, helsestudioaktiviteter, Østens kampteknikker (martial arts) og friluftsliv»

SVEIN KÅRHUS, «TRENINGSLÆDERSE»

å sminke linjenavnene sine som for eksempel «Friluftsliv/miljølære», «Naturvern og friluftsliv», «Idrettslinje med handikapidrett», «Natur/miljø og friluftsliv», «idrett-fotball». Naturvern og økologi ble en trend blant friluftslivslinjene, så som handikappidrett ble det for idrettslinjene, mens kombilinjene høstet det beste fra begge verdener.

Allerede i 1985 var det bare 58,5% av linjenavnene (linje nr 4 & 5) som het enten:

- Idrettslinje
 - Friluftslivslinje
 - Idretts- og friluftslivslinje
- mot ca 85% på 70-tallet.

Glidende overgang

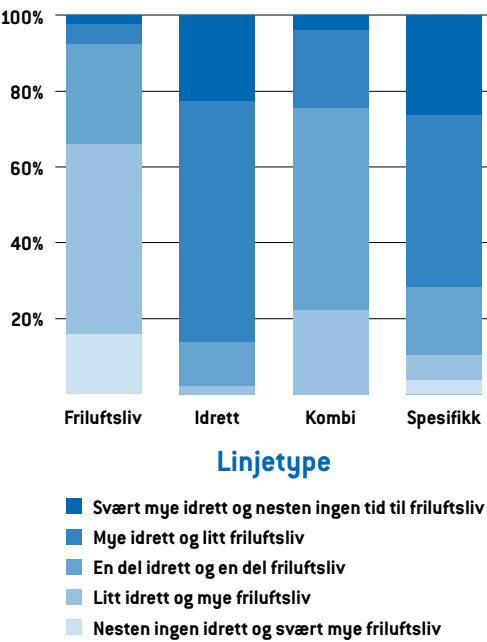
Det var i årene etter 1985 at det ble en eksplosjon av nye linjenavn, mer dristige, og med masse X,Y,Z – bokstaver og engelske navn.

Samtidig skulle de spesifikke linjene som rene håndball-, sandvolleyball-, fotball-, kampsportlinjer etc. også komme for fullt, og komme til å dominere i antall.

I et senere nummer blir neste epoke presentert; 1985 og fram til i dag, samt hva elevene selv ønsker som innhold ved de forskjellige fire hovedlinjetypene. [NF](#)

TID TIL LINJEFAG Tabellen er basert på svar fra 585 elever i 2003.

STATISTIKK OVER IDRETT OG FRILUFTSLIVSLINJER I FELLESKATALOGEN I FHS

NR		1932	1945	1946	1958	1964	1968	1971	1973	1975	1978	1981	1985	1989	1992	1996	2000	2002	2003	2009
1	Totalt antall skoler								85	86	88	88	85	81	82	80	81	76	76	75
2	Antall skoler med Idr/fril.linje	1	2	3	5	12	13	23	30	32	47	63	66	56	59	62	62	57	58	58
3	Antall linjer med Idr./ fril.								30	32	47	70	77	77	89	92	122	128	132	191
4	Usminkede linjenavn								26	27	40	43	45	36	41	43	43	42	39	20
5	Usminkede linjenavn i %								86.7	84.4	85.1	61.4	58.5	46.8	46.1	46.7	35.2	32.8	29.5	10.5
6	Idrettslinjer								27	28	20	23	27	29	37	21	15	19	15	19
7	Friluftslivslinjer										8	25	29	21	35	42	66	44	44	51
8	Kombiliner								3	4	19	22	20	21	10	20	16	19	17	19
9	Spesifikke linjer												1	6	7	9	25	46	56	102
10	Skoler med idrettsrelaterte linjer delt på totalt antall skoler i %								35.3	32.2	53.4	71.6	72.6	69.1	72	72.5	76.5	75	76.3	72.3
11	Antall linjer pr skole								35.3	32.2	53.4	79.5	90.5	0.95	109	115	150	168	173	255
12	Antall linjer pr skole med idr/ fril.livs linjer								100	100	100	111	117	138	159	148	197	225	228	329
13	Fordeling mellom antall idrett, fril.liv + kombiliner mot spesifikke								100	100	100	100	98.7	92.2	92.1	90.2	79.5	64	52.6	46.6

Hva synes du om «nye» Folkehøgskolen?
Skriv din mening til: redaktor@folkehogskole.no

Om blå og grønne lys – fra lederen

Noen momenter fra landsmøtetalen på Jæren folkehøgskule

AV LARS SIGVE MELING

Hva er god og hva er dårlig folkehøgskole? Kan noen kaste rundt seg med kvalitetsvurderinger av norske folkehøgskoler, gjøre seg til dommer over et selvstendig og mangfoldig skolelandskap? Nei neppe, såpass ydmykhet og respekt for hverandres opplegg må vi ha, men kanskje finnes det likevel varsellamper som blinker når vi trør over noen grenser, og som på sikt kan bli en trussel for skoleslaget.

Jeg fikk denne oppfordringen på et distriktsmøte i år og mine betraktninger må sees på som egne ryggmargsreflekser etter over 30 år i skoleslaget. La meg kalle det for blålys.

Det første blinker ved alle forsøk på å ta eller gi fra oss vår pedagogiske frihet og frihet fra fastlagte pensum og eksamener. Denne kampen har vi ført ved flere korsveier, og nye kommer nok i framtida. Kampen framover må være å videreføre og styrke realkompetansen skolene har, ikke minst overfor politikerne våre.

Skoler som bruker folkehøgskolen som et middel for å nå egne mål, får meg og til å se blålysa. Når vårt budskap til elevene blir så viktig og så sterkt at det nærmest fratar elevene muligheter til å gjøre egne valg. Når oppleggene ligner ensretting, misjonering og manipulering.

Blålysa blinker og når en ser skoler som har funnet opp kruttet en gang for alltid, skoler med lite eller ingen medvirkning fra elevenes side. Der demokratiske prosesser er tidsspille. Skolene skal selvsagt ha et solid

fundament og klare verdier og mål for hvem de er og hva de vil, men så kan vel nettopp et av disse målene være å få til gode demokratiske prosesser for elevene.

Til sist vil jeg nevne skoler som legger seg flate for markedskreftene eller elevenes ønsker. Dette er selvsagt lett å ty til i rekrutteringsøyemed, men kan føre til en utvanning av det verdigrunnlag og den ide skolen bygger på. Når vi spør oss selv: «Hva vil vi egentlig med folkehøgskolen»? – må vi kunne finne svarene i de opplegg vi til enhver tid velger å satse på.

Nok om blålys, la oss heller i tiden som ligger foran oss tenke muligheter og ta vare på all spennende kreativitet som driver skole slaget videre.

Landsmøtetalen dreide seg og om å beskrive Norsk folkehøgskolelag som organisasjon, med tre grunnpilarer som alle er like viktige for at vi skal kunne ha et sterk og slagkraftig fundament. Disse tre grunnpilarene er – NF som fagorganisasjon, for alle som har sitt arbeidssted i folkehøgskolen, dernest NF som ide- og verdiorganisasjon, «røysledelen» og arbeidet med å holde oppe en levende debatt ute i skolelandskapet. Sist, men ikke minst, er den kolepolitiske oppgaven der NF gjennom Folkehøgskolerådet har et betydelig og meget viktig arbeid over departement og politikere. NF er like avhengige av alle disse tre grunnpilarene og enhver trussel mot et av disse hovedelementene, vil være en trussel for organisasjonen.

Satsningsområdene for 2009 er tillitsvalgtso pplæring, rektorforum, forskningsprosjektet og tankesmia.

Nordiske folkehøgskoler viser vei

Balanseakten – den nordiske kampanjen til støtte for FNs tiår for utdanning for en bærekraftig utvikling, skal nå med støtte fra Nordisk Ministerråd kartlegge, mobilisere og styrke bærekraftige aktiviteter innen de nordiske folkehøgskoler.

AV KIRSTEN PAABY, NESTLEDER, STIFTELSEN IDÉBANKEN

Dette skal skje ved en tredelt satsing.

- Kartlegge og presentere gode eksempler på praksis innen folkehøgskolene på de tre viktigste områdene innen bærekraftig utvikling:
 - miljø- og ressursansvar
 - rettferdig global fordeling
 - demokrati og deltakelse
- Avvikle et nordisk nettverkstreff høsten 2009 i Odense for å presentere og videreutvikle disse tiltakene. Odense er valgt fordi det gir oss mulighet til å møte Jens Galschiøt, kunstneren bak de skulpturene som så godt har synliggjort Balanseakten i det offentlige rom.
- Gjøre resultatene fra nettverkstreffet kjent i de nordiske folkehøgskolene for å stimulere arbeidet videre. Dette skjer blant annet ved å videreutvikle Balanseaktens nettsted.

Vi oppfordrer skolene til å melde inn aktiviteter innen de tre prioriterte områdene slik at de kan bli en del av grunnlaget for nettverkstreff og eksempelsamling. Slik vil resultatene fra de ulike satsingene som allerede er i gang i de nordiske folkehøgskolene kunne løftes fram til felles inspirasjon både for folkehøgskolene og for andre skoler som driver et pedagogisk utviklingsarbeid for en bærekraftig utvikling.

De beste eksemplene fra folkehøgskolene vil også inngå i en egen publikasjon som Balanseakten vil legge fram under klimatoppmøtet i København. Her samles eksempler på en bærekraftig praksis fra flere ulike samfunnsområder.

Den første balanseakt- skulpturen (16 meter høy) er allerede på plass foran det danske folketinget, for å sikre en god synliggjøring og for å fremme kjennskap til felles utfordringer og gode eksempler.

For mer informasjon, henvend deg til prosjektleder Kirsten Paaby, tlf. 23 31 09 62, kirsten@idebanken.no

UTVIKLENDE TILBUD TIL FOLKEHØGSKOLELÆRERE I HØST

Norsk Senter for Seniorutvikling i Melsomvik legger i høst opp tre interessante tilbud med spesiell tanke på folkehøgskolelærere.

AV ØYVIND BRANDT

TODAGERS DEMOKRATISEMINAR FOR FOLKEHØGSKOLELÆRERE

Hva forstår vi med demokrati i vår tid? Og hvordan kan vi undervise i det? Dette er det målet å svare på i løpet av et to dagers demokrati-seminar i Melsomvik mandag 19. til tirsdag 20. oktober. Første dagen har som mål å forsøke å svare på hva vi egentlig forstår ved demokrati i dag. Vår nordiske demokratiforståelse er i endring under press fra mange hold, økonomisk, verdimeisig, teknologisk.

Andre dagen fokuseres det på hvordan vi kan undervise i demokrati. Ulike metoder presenteres og delvis prøves og drøftes. Målet er å ende opp med en oversikt over ulike mer eller mindre omfattende metoder og verktøy til å undervise i demokrati, samt deres styrker og svakheter.

På slutten av seminaret vil idé til et felles demokratiprojekt mellom interesserte skoler i anledning at vi nærmer oss 200-årsjubileet for den norske grunnlov bli presentert.

Med andre ord, det ligger an til et svært matnyttig, aktuelt (spesielt i folkehøgskolen) og inspirerende seminar, som det kan være lurt å sette av dagene til allerede nå. Seminaret er støttet med PU-midler og vil ha bidragsytere fra flere nordiske land.

SENIORKURS FOR FOLKEHØGSKOLELÆRERE

Mandag 30. november til onsdag 2. desember inviterer Norsk Senter for Seniorutvikling voksne folkehøgskolelærere til et tre-dagers seniorkurs i Melsomvik. Målet med kurset er å gi kunnskap om og reflektere rundt egen pensjon og rettigheter, aktuell juss og økonomi, samtidig som andre programposter skal bidra til inspirasjon og motivasjon i jobb eller privat innfor en ny fase i livet. Nærmere informasjon og program vil komme til skolene til forarbeidsuka. Kurset utarbeides i samarbeid med PUF.

ITALIA, EN IDÉ- OG KULTUR-HISTORISK REISE

I dagene 25. september til 3. oktober inviterer Norsk Senter for Seniorutvikling til en studie- og dannelsesreise i Goethes fotefar til vakre Brunate ved Comosjøen i Nord-Italia - et foryngelsesbad nær utspringet av den europeiske kulturens kilder. Reisekurset starter i Melsomvik med Sigurd Ohrem, tidligere PU-leder og Øyvind Krabberød (IF) som kursansvarlige.

Konstituering av styret i Norsk Folkehøgskolelag

Styret i NF har valgt assisterende rektor Erika Alnes til ny nestleder. Erika har vært styremedlem siden landsmøtet i 2007 og er nå valgt for to nye år. Hun arbeider til daglig ved Hardanger Folkehøgskule. AV KNUT SIMBLE

Landsmøtet på Jæren folkehøgskole valgte nytt styre i Norsk Folkehøgskolelag. F.v. Marit Nordholmen, Skogn (1.vara), Erika Alnæs, Hardanger, Britt Soot, Follo, leder Lars Sigve Meling, Turid Håland, Vefsn, Jæren og Tore Haltli fra Toneheim folkehøgskole. Foto: Øyvind Krabberød

Brudd i forhandlingene mellom organisasjonene og KS

(Gjelder i kommunalt- og fylkeskommunalt eide skolene)

30.04.09 brøt organisasjonene lønnsforhandlingene med KS. Årsaken til dette var liten framdrift i pensjonssaken. Partene er nå i mekling og meklingsfristen var 26. mai kl. 24:00.

Lønnsoppgjøret: Allerede avtalte tillegg i KS

Under tariffoppgjøret i 2008 ble det avtalt lønnstillegg som skal gjelde fra 1. mai 2009. Alle arbeidstakere som lønnes etter kap. 4 i hovedtariffavtalen får et generelt lønnstillegg på 3,1 % (men minimum 9000 kr).

I tillegg er minstelønnssatsene endret. Disse tilleggene varierer. Alle er regulert tilsvarende det generelle lønnstillegget, mens noen er regulert ytterligere, mest for noen av undervisningsstillingene.

I forbindelse med enigheten mellom KS og Unio ved avslutning av konflikten i juni 2008 ble partene dessuten enige om at et lokalt tillegg som en arbeidstaker fikk i 2008, skal komme i tillegg til («flyte oppå») de nye minstelønnene som skal gjelde fra 1. mai 2009.

For å finne ut hva dette betyr for din lønn per 1. mai 2009, må du sammenligne to beløp. Du skal ha det største beløpet. Enten skal du ha:

- grunnlønnen du hadde per 30. april 2009 + 3,1 % av dette beløpet eller så skal du ha
- din nye minstelønn per 1. mai 2009 + eventuelt lokalt tillegg i 2008

NB! Grunnlønn er vanligvis minstelønn pluss lokale tillegg, men husk at funksjonstillegg ikke inngår i grunnlønnen og må holdes utenom disse sammenligningene. Har du et funksjonstillegg, kommer det i tillegg til den nye grunnlønnen.

Vi gjør oppmerksom på at ny lønn ikke skal utbetales før årets tariffoppgjør er avsluttet.

Det vises til KS B-rundskriv nr. 6/2009, Hovedtariffavtalen kapittel fire, iverksetting av sentrale lønns-tillegg per 1.5.2009.

Positive tall

Folkehøgskolene opplever stor popularitet i år. Pr 1. mai har syv prosent flere takket ja til plass på en frilynt folkehøgskole i forhold til på samme tidspunkt i fjor. Det er selvfølgelig store variasjoner fra skole til skole, men vi ser at en del skoler har fulle linjer allerede. Gratulerer med det!

AV DORTE BIRCH

Sommerkampanje

Også universiteter og høyskoler opplever en økning i antall søkere. Det betyr at flere utdanningsinstitusjoner må avvise søkere enn tidligere år. For å kunne friste dem som får nei fra universiteter og høyskoler, kjører folkehøgskolene en sommerkampanje i Dagbladet, VG, Spirit, Utdanningsmagasinet og i en samkjøring som heter MediaNord.

Internet

Nå er det snart et halvt år siden vi justerte innholdet på www.folkehogskole.no. Endringene har gitt gode resultater i både økt besøk, økt synlighet og at de besøkende bruker sidene bedre. Blant annet har vi hatt over 50 prosent økning i antall besøk som kommer fra søkemotorer forhold til samme periode i fjor. Antall personer som

aldri leste mer enn forsiden har minsket kraftig og det har vært en 75 prosent økning i hvor mange sider folk leser pr besøk.

Dette er gledelig og vi håper det kan gjøre skolene mer synlige og være med til å øke antall søknader.

FOLKHÖGSKOLA så in i Norden !

är titeln på en nyutkommen bok om de nordiska folkhögskolorna och de gemensamma nordiska folkbildningsfrågorna.

Boken vill ge grundläggande information om nordisk folkhögskola men också inspirera till ökat nordiskt utbyte.

Författarna är Kerstin Mustel och Monica Roselius, båda veteraner i folkhögskolan och i nordiskt samarbete.

Boken kostar 140 kr + porto och kan beställas från författarna.

Kerstin Mustel tel. 08 -20 64 15,
mail: kerstin.mustel@folkbildning.net

Monica Roselius tel. 013 - 592 98,
mail: monica.roselius@folkbildning.net

Folkhögskola

så in i Norden !

Kerstin Mustel Monica Roselius

Hva når diplomen henger der på veggen?

Skjeberg folkehøgskole er nå miljøfyrtårnsertifisert og diplomen henger på veggen.
– Dette betyr ingenting, hevder prosjektleder på Skjeberg, Tore Bjerketvedt.

AV RUNE SØDAL

Etter PUF- samlingen på temaet bærekraftig folkehøgskole uttrykker Tore at han har fått nytt engasjement til å fortsette i sitt arbeid med å gjøre Skjeberg mer bærekraftig. Samtidig erkjenner han at dette ikke er lett. Som prosjektleder for skolen har han og en gruppe av personalet arbeidet med denne prosessen i en periode, og Skjeberg kan glede seg over å være en av de aller første sertifiserte Miljøfyrtårnfolkehøgskolene.

– Integreringen er det vanskelige, uttrykker Tore med et hjertesukk. Hvordan få det til å sitte i kroppen? Er dette produktet svanemerket? Spørsmålet skal helst bare komme når nye produkter kjøpes inn, men så lett er det ikke. Det er for lett å bare fokusere på økonomi, er Tores erfaring.

Skjeberg er en av de heldige skolene som har fått støtte fra fylket til å gå inn i miljøfyrtårnsertifiseringen og endringene har gått parallelt i det praktiske og det pedagogiske personalet. Tore trekker frem de gode verktøyene skolene har fått som noe av det mest positive gjennom sertifiseringen. Verktøyene gjør at en husker de bærekraftige valgene når det gjelder for eksempel innkjøp og søppelsortering.

Tore Bjerketvedt, Skjeberg folkehøgskole.
Foto: Øyvind Krabberød

Nå vil Tore videre. Elevene skal inviteres mer inn i prosessen og bli spurt om å hjelpe til. Bærekraftsideen skal inn i temafag, arrangementer Skjeberg er ansvarlig for skal miljø-sertifiseres og det skal jobbes med mat og økologi. Vi som folkehøgskole må ha en profil, mener Tore.

– Dette er jo hjemmet til elevene og det er jo hjemme vi må begynne med endringene, avslutter han.

TALK THE TALK – WALK THE WALK

Skoleåret 2008/2009 er over. Status og evalueringer er gjort opp og gjennomført. Planleggingen av neste skoleår er allerede begynt. Internasjonalt Utvalg (IU) og undertegnende (IS) er også gjennom samme prosess årlig.

TERJE R. JOHANSEN, INTERNASJONAL SEKRETÆR (IS)

– Hva sitter vi igjen med av egne inntrykk og andres tilbake-meldinger?

– Hva tar vi med oss av erfaringer videre?

– Hvordan fungerer samarbeidet inn mot skolene?

– Hva kan være «en forskjell som betyr en forskjell» innenfor opplysnings- og informasjons-arbeidet? Oppdagelsens pedagogikk på temaer som «Globalt medborgerskap», «Bærekraftig folkehøgskole», «Den Globale Fredsskole» og «Skal vi handle?»

Etter ett tjuetalls skolebesøk dette året er mitt inntrykk at det drives mye bra internasjonalt arbeid i skolelandskapet. Allikevel skjer det noe nytt når vi møtes og reflekterer sammen, elever og ansatte. Refleksjon og spennende slogans som «Yes we can» er bra, samtidig er erfaringen at mange ønsker å gjøre noe, leve ut sine overbevisninger; **WALK THE TALK!!!**

Vi takket i vinter av Hallvard Smørgrav (NF og Skiringssal FHS) og Geir Ertzgaard (NKF og Solborg FHS) etter mange års god innsats i IU. På vei ut delte de noen tanker om veien videre:

Halvard Smørgrav og Geir Ertzgaard

- Det bør bli avsatt midler slik at IS kan gjennomføre skolebesøk.
- Hvert år bør det bli arrangert internasjonalt seminar.
- Skolene tildeles midler til informasjon om nord/sør. (Noradmidlene)
- Det bør samarbeides tett med andre internasjonale organisasjoner. (Idébanken, OD, Rorg, Fredslaget osv.)
- Samarbeide med de sentrale folkehøgskoleorganisasjonene – spesielt de to pedagogiske konsulentene bør være et fokus.
- Gode praktiske prosjekter bør videreføres

Takk for god innsats underveis, og for gode innspill på vei inn i annet arbeid!

På samme tid mønstret to nye IU-medlemmer på:

Turid Fagerli (NKF og Sagavoll FHS) og ny leder, Dagny Opedal (NF og Hardanger FHS). De får du møte i neste nummer av Folkehøgskolen. IU utfordrer skolene; Ta kontakt med oss, vi er spillbare!

Vi tenker at dere har noe som vi trenger og tror at vi har noe som kan være til nytte der hvor dere er.

I disse dager og frem mot oppstart og høstsemester legges neste års reiserute for Internasjonal sekretær. Kostnadsfritt kan dere få dagsseminar til skolen deres for klassen eller hele skolen. Erfaringspedagogikk på forskjellig temaer som Grønn skole, Global medborger eller forarbeid og etterarbeid ved studieturer til utlandet.

Sammen kan vi **TALK THE TALK AND WALK THE WALK.**

Nye folkehøgskoler

For tiden har Kunnskapsdepartementet inne seks søknader om tillatelse til opprettelse av folkehøgskoler til behandling. Sist nye folkehøgskoler ble godkjent var i 2000, Varna og Østerdals folkehøgskoler.

Østerdals folkehøgskole startet aldri opp mens Varna folkehøgskole var i drift to år før den ble avviklet.

Nå ligger følgende prosjekter inne til godkjenning i Kunnskapsdepartementet:

- Kristiansand folkehøgskole** sendte høsten 2003 en søknad til departementet om godkjenning av Dvergsnestangen folkehøgskole. Senere har prosjektet byttet navn til Kristiansand folkehøgskole, men med samme innhold. Bak søknaden står Kirkens ungdoms-prosjekt i Kristiansand. Innholds-messig er fokus lagt på lokalt og globalt hjelpearbeid, forebygging av sosiale problemer og bevisstgjøring i forhold til klima- og miljøproblematikk. Skolen vil tilrettelegge 10 av 75 elevplasser for alenemødre med småbarn.
- Setesdal folkehøgskule** søkte om godkjennelse i 2006, da under navnet Valle folkehøgskule. Bak prosjektet står Valle kommune og innretningen for skolen er først og fremst motorsport, derfor også undernavnet «motorsportskulen».
- Masfjorden folkehøgskole** ligger i et tett folkehøgskoleområde i Nordhordland. Bak prosjektet står det en stiftelse. Skolens profil er tenkt som friluftsliv og alternativ behandling, livsstil og filosofi. Skolen søkte om godkjenning i 2008.
- Tustna folkehøgskole** ligger i Aure kommune på Nordvestlandet. Aure kommune er også søker om godkjenning og søknaden ble fremmet i 2008. Skolen ønsker å legge vekt på ballett, moderne dans/jazzballett, tekst for scene,

figur og dukketeater, havet som spisskammer og tradisjonskunn-skap og handverk på kysten.

- Kulturkollektivet folkehøgskole** i Grimstad søker om godkjennelse våren 2009. Bak søknaden står ei gruppe med nær tilknytning til den tidligere Skral festivalen i Grimstad. Skolen ønsker å ha fokus inn mot «livet som arrangør, og bidra til å utvikle den kreative ildsjelen, som ofte er kjernen i de mange kulturprosjektene her til lands».
- Jotunheimen folkehøgskule** – folkehøgskulen for rednings-teneste, miljøvern og friluftsliv – er den siste i rekken av søknader, våren 2009. Bak søknaden står Jotunheimen folkehøgskule A/S og skolen er lokalisert til Klones i Vågå kommune

I tillegg til disse seks er det også flere interessenter som har tatt kontakt med Folkehøgskolerådet og som arbeider med planer om å etablere nye folkehøgskoler.

Godkjenning av ny folkehøgskole er en lang prosess. Nåloyet kan for tiden synes helt stengt. Søkerne har gjort et solid grunnarbeid. Planene er vel dokumenterte. Søkerne har ofte lokale og fylkeslokale myndigheter og politikere fra ulike partier i ryggen. Kontaktene inn mot rikspolitikerne er også flere. Stortingets skiftende flertall er som oftest positive, men regjeringene vegrer seg!

I St. prp. nr. 1 (2008–2009) leser vi: «Tilskott til folkehøgskolar (76 skolar) skal medverke til at det kan bli etablert og drive folkehøgskolar.»

Fra siste Kuf-komiteinnstilling som behandlet samme Stortingsproposisjon heter det: *Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det er satt i*

gang arbeid med å starte en folkehøgskole med motorsport i Valle kommune. Flertallet ber om at det igangsettes en prosess mellom Valle kommune og Kunnskapsdepartementet for å se på mulige løsninger for å realisere Valle Folkehøgskole, herunder et eventuelt samarbeid om finansieringsmodell.

Videre heter det:

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at en samlet opposisjon i Budsjettinnst. S. nr. 12 (2007–2008) rettet fokus mot hvordan man ivaretar fornyelsesbehovet. Disse medlemmer ber departementet senest i forbindelse med Revidert statsbudsjett våren 2009 redegjøre for hvordan man ivaretar dette, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen på egnet måte og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2009 redegjøre for hvordan fornyelsesbehovet ivaretas innen folkehøyskoletilbudet.»

Folkehøgskolerådet er glad for at det legges opp til en prosess for å godkjenne prosjektet i Valle som en folkehøgskole. Rådet har flere ganger påpekt og anbefalt at det gis tillatelse til oppstart av nye folkehøgskoler. Folkehøgskolerådet er imidlertid undrende til hva som menes med *et eventuelt samarbeid om finansieringsmodell*. Hvis komiteen her mener at kommunen skal være med og betale for kostnader som i følge loven påligger staten, går rådet sterkt i mot dette.

Folkehøgskolerådet reagerer også på det vi mener er en klar forbigåelse av søknaden fra Kristiansand Folkehøgskole om godkjenning når denne søkeren ikke er nevnt i samme flertallsinnstilling.

Folkehøgskolerådet har vært i dialog med Kunnskapsdepartementet om godkjenning av nye skoler. Vi har også bedt om et møte med statsråd Solhjell og har fått positiv tilbake-melding på dette.

Folkehøgskolerådet ønsker nye folkehøgskoler velkommen, mener at vi er i en god dialog med myndighetene og forventer godkjenning av nye skoler i forbindelse med budsjettet for 2010.

Folkehøgskoler tilknyttet NF/IF

AGDER FOLKEHØGSKOLE 4640 Søgne Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01 Rektor: Reidar Nilsen	KARMØY FOLKEHØGSKULE 4291 Køpervik Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61 Rektor: Kjell Arne Medhaug	PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE 7584 Selbustrand Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70 Rektor: Ingegjørd Sverre Smeby	SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE 5455 Halsnøy Kloster Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11 Rektor: Mona Økland
ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER 2390 Moelv Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99 Rektor: Ola Bergum	LOFOTEN FOLKEHØGSKULE 8310 Kabelvåg Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.:76 06 98 81 Rektor: Brynjar Tollefsen	REVYSKOLEN SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE 2100 Skarnes Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89 Rektor: Hilde Njøs	TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE 2322 Ridabu Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55 Rektor: Jon Krognes
BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE 3322 Darbu Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80 Rektor: Arild Mikkelsen	MANGER FOLKEHØGSKULE 5936 Manger Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71 Rektor: Geir Rydland	RINGEBU FOLKEHØGSKULE 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61 Rektor: Harald Midtsund	TORSHUS FOLKEHØGSKULE 7320 Fannrem Tlf.: 72 47 98 50 – Fax.: 72 47 98 51 Rektor: Torkjel Solem
ELVERUM FOLKEHØGSKULE 2408 Elverum Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01 Rektor: Åsmund Mjelva	MØRE FOLKEHØGSKULE 6151 Ørsta Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98 Rektor: Odd Arve Steinvåg	RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE 3510 Hønefoss Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09 Rektor: Einar Westheim	TOTEN FOLKEHØGSKOLE 2850 Lena Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15 Rektor: Arne Opedal
FANA FOLKEHØGSKULE 5259 Hjellesstad-Bergen Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61 Rektor: Dagfinn Eggen	NAMDALS FOLKEHØGSKOLE 7870 Grong Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99 Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen	ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE 2050 Jessheim Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10 Rektor: Gry Husum	TRONDARNES FRILYNTE FOLKEHØGSKOLE 9404 Harstad Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78 Rektor: Roar Sætervoll
FJORDANE FOLKEHØGSKULE Boks 130, 6771 Nordfjordeid Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30 Rektor: Arne Hagen	NANSENSKOLEN 2609 Lillehammer Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40 Rektor: Dag Hareide	SELJORD FOLKEHØGSKULE 3840 Seljord Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41 Rektor: Terje Heggernes	TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE 7227 Gimse Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.:72 85 39 51 Rektor: Ronald Nygård
FOLLO FOLKEHØGSKOLE 1540 Vestby Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60 Rektor: Tor J. Skaflestad	NORDISKA FOLKHØGSKOLAN Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx Fax.: 00 46 303 648 31 Rektor: Beate Fasting	SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE 3232 Sandefjord Tlf. 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70 Rektor: Hallvard Smøgrav	VEFSN FOLKEHØGSKOLE 8665 Mosjøen Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46 Rektor: Leif Klæboe
FOSEN FOLKEHØGSKOLE 7100 Rissa Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86 Rektor: Wiggo Sten Larsen	NORDMØRE FOLKEHØGSKULE 6650 Surnadal Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19 Rektor: Kristian Lund Silseth	SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE 1747 Skjeberg Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82 Rektor: Karsten Schroeder	VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE 2760 Brandbu Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01 Rektor: Ulf Ergo
HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE 3550 Gol Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71 Rektor: Mildrid Nesheim	NORD-NORSK PENSJONISTKOLE 8920 Sømna Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36 Rektor: Einar Jakobsen	SKOGN FOLKEHØGSKOLE 7620 Skogn Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95 Rektor: Annbjørg Grevskott	VOSS FOLKEHØGSKULE 5700 Voss Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41 Rektor: Helge Stavenes
HARDANGER FOLKEHØGSKULE 5781 Lofthus Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01 Rektor: Trond Instebo	NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING NORSK PENSJONISTSKOLE 3159 Melsomvik Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55 Rektor: Øyvind Brandt	SOGNDAL FOLKEHØGSKULE Pb 174, 6851 Sogndal Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70 Rektor: Mai-Evy Bakken	ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE 3570 Ål Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01 Fax.: 32 08 26 02 Rektor: Per Ove Nybråten
IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE 3626 Rollag Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19 Rektor: Solvi Pettersen	OLAVSKULEN FOLKEHØGSKULE 5437 Finnås Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51 Rektor: Magne Grøneng Flokenes	SOLTUN FOLKEHØGSKOLE 9440 Evenskjer Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40 Rektor: Gunnar Arne Eriksen	ÅSANE FOLKEHØGSKOLE 5109 Hylkje Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99 Rektor: Bjørn Berentsen
JÆREN FOLKEHØGSKULE 4352 Kleppe Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01 Rektor: Dag Folkvord	PASVIK FOLKEHØGSKOLE 9925 Svanvik Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25 Rektor: Åsmund Røst	SUND FOLKEHØGSKOLE 7670 Inderøy Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10 Rektor: Anders Stenvig	

Å undervise som «godt og vondt»

Eg underviser. Og det gjer meg sjølv sagt «god». Det er like sjølv sagt som at sjukepleiaren eller doktoren er eit godt menneske. Å lekje og hjelpe folk er ei god handling i seg sjølv, og det er også det å undervise. Eg hjelper medmenneska mine, gjev dei noko for livet, eg er eit godt menneske... Ikkje sant?

Men undervisning er ikkje slik – det er ikkje godt i seg sjølv – sjå nærare etter. Eg er i same kategori som leiketøysfabrikanten. Å lage leiketøy er ikkje ei god handling i seg sjølv – for det kjem an på kva leiketøy ein lagar. Og for meg kjem det an på kva eg underviser. For kva gjer leiketøy etisk godt? Ikkje det at det fungerer godt, eller har fine fargar, eller varer lenge, eller er produsert på ein etisk forsvarleg måte – det er berre «yrkesetikk». Det er ikkje det at kunnskap er framstilt bra, eller er varig, sann, eller er «nyttig» som gjer at den er «god».

Ironien: Leiketøy som er «godt» har mest ingen verdi «i seg sjølv». Leiketøy som er godt er berre leiketøy i nevane på den som leiker.

«Dårleg» leiketøy er det som ikkje treng «leikaren», men har all sin verdi i seg sjølv og står der og blinkar og hoppar og spelar, medan leikaren ser på, beundrar det og er glad for at han eig det. Det gode leiketøyet må ein derimot plukke opp. Det gode leiketøyet er ikkje der for å verta sett, du skal ikkje beundre det.

Så kva formidlar eg?: Kunnskap som smykke? Hobbyar du kan «skryte av»? Teknikkar du kan imponere med? Stadar du har vore? Kunnskap som blinkar og hoppar? Ein skule du kan kle deg med?

Eller er det eg formidlar verdilaust til nokon plukkar det opp? Er eg som lærar god?

ARVID ELVEKROK, SØGNDAL FOLKEHØGSKOLE